

Έκθεση Διευθυντή Βιβλιοθήκης

Χρονικό διάστημα 1 Δεκεμβρίου 1999 – 30 Σεπτεμβρίου 2000

Με την έναρξη του νέου ακαδημαϊκού έτους σας υποβάλω την έκθεση μου για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων μου, ως εμπειρογνώμων σε θέματα Βιβλιοθηκών, έως σήμερα, με την ιδιότητα του Διευθυντή Βιβλιοθήκης.

Η έκθεση απαρτίζεται από 3 μέρη.

Μέρος Πρώτο:

Καταγραφή της κατάστασης στην έναρξη της υπό αναφορά χρονικής περιόδου (1.12.1999).

Περιλαμβάνει μία καταγραφή των πραγματικών δεδομένων κατά την ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων μου.

Μέρος Δεύτερο:

Σχόλια – Παρατηρήσεις

Αξιολογούνται τα πραγματικά δεδομένα του πρώτου μέρους και σχολιάζονται οι αδυναμίες και οι ανάγκες.

Μέρος Τρίτο:

Μέρος Τρίτο: Στόχοι για 2000 – 2003. Πρόοδος μέχρι τώρα εργασιών

Παρουσιάζονται οι στόχοι που τέθηκαν για την τετραετία 2000-2003 και περιγράφονται οι ενέργειες και οι πρωτοβουλίες, τις οποίες ανέλαβα κατά τη διάρκεια των πρώτων 10 μηνών της απασχόλησής μου στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
1 Μέρος Πρώτο: Καταγραφή της κατάστασης στην έναρξη της υπό αναφορά χρονικής περιόδου (1.12.1999)	6
1.1 Αποστολή της Βιβλιοθήκης	6
1.2 Χρήστες.....	6
1.3 Προϋπολογισμοί και Δαπάνες.....	6
1.4 Κτίρια – χώροι.....	7
1.4.1 Χώροι προσφοράς υπηρεσιών, φύλαξης και αποθήκευσης υλικού	7
1.4.2 Χώροι εργασίας.....	7
1.5 Υλικό – Συλλογές.....	8
1.6 Προσωπικό της Βιβλιοθήκης	8
1.7 Προσφερόμενες Υπηρεσίες προς χρήστες.....	8
1.7.1 Υπηρεσίες Αναγνωστηρίου	9
1.7.2 Φωτοαντιγράφιση υλικού.....	9
1.7.3 Δανεισμός υλικού.....	9
1.7.4 Διαδανεισμός.....	9
1.7.5 Βάσεις δεδομένων.....	9
1.7.6 Σεμινάρια χρηστών - υποστήριξη χρηστών	10
1.7.7 Ηλεκτρονικά περιοδικά	10
1.7.8 Ηλεκτρονικός Κατάλογος υλικού – Λογισμικό σύστημα αυτοματισμού Βιβλιοθήκης.....	10
1.8 Εσωτερικές λειτουργίες	10
1.8.1 Παραγγελίες	11
1.8.2 Παραλαβές αγορών – δωρεών.....	11
1.8.3 Καταλογογράφηση.....	11
1.8.4 Παρακολούθηση τευχών περιοδικών.....	11
1.8.5 Λογιστήριο	11
1.8.6 Υποστήριξη λογισμικού και τεχνική υποστήριξη.....	12
1.8.7 Επαναταξίθεση τόμων.....	12
1.8.8 Υποστήριξη χρήσης CD-ROM και οπτικοακουστικού υλικού	12
1.8.9 Συντήρηση υλικού	12
1.9 Εξοπλισμός σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές.....	12
2 Μέρος Δεύτερο: Σχόλια - Παρατηρήσεις	14
2.1 Αποστολή της Βιβλιοθήκης	14
2.2 Χρήστες.....	14
2.3 Προϋπολογισμοί και Δαπάνες.....	14
2.4 Κτίρια – χώροι.....	15
2.5 Υλικό – Συλλογές.....	16
2.5.1 Βιβλία	16
2.5.2 Περιοδικά.....	17
2.5.3 Βάσεις δεδομένων.....	18
2.6 Προσωπικό της Βιβλιοθήκης	18
2.7 Προσφερόμενες Υπηρεσίες προς χρήστες.....	20
2.8 Ηλεκτρονικός Κατάλογος υλικού – Λογισμικό σύστημα αυτοματισμού Βιβλιοθήκης.....	21
2.9 Ηλεκτρονικά περιοδικά.....	22
2.10 Βάσεις δεδομένων σε CD-ROM	23
2.11 Δανεισμός (κυκλοφορία υλικού).....	23
2.12 Διαδανεισμός	23
2.13 Παρουσία στο INTERNET	24
2.14 Συνεργασίες.....	24
3 Μέρος Τρίτο: Πρόοδος μέχρι τώρα εργασιών - Στόχοι για 2000 – 2003.	25
3.1 Καταλογογράφηση υλικού	25
3.1.1.1 Ποιοτικός έλεγχος και εκκαθάριση του ηλεκτρονικού καταλόγου.....	25
3.1.2 Αναδρομική καταλογογράφηση	26

3.1.3	Καταλογογράφηση τρεχουσών προσκτήσεων	26
3.2	Δημιουργία ψηφιακής βιβλιοθήκης	26
3.2.1	Βάσεις δεδομένων.....	26
3.2.2	Ηλεκτρονικά περιοδικά	26
3.2.2.1	Συνδρομές της Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου	27
3.2.2.2	Πρόσβαση στην υπηρεσία JSTOR	27
3.2.2.3	Συμμετοχή στην Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών	27
3.2.3	Δημιουργία υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω web - Ιστοσελίδες της Βιβλιοθήκης	27
3.3	Εξασφάλιση διαθέσιμων χώρων	28
3.4	Οργάνωση υφιστάμενων υπηρεσιών.....	28
3.5	Ανάπτυξη νέων υπηρεσιών	29
3.6	Συνεργασίες της Βιβλιοθήκης.....	29
3.7	Διάφορα	30

Περίληψη

Κατά την περίοδο της δεκάμηνης παρουσίας μου στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου (1/12/1999–30/9/2000), μεταξύ των δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών, τις οποίες ανέλαβα, καθώς και των σημαντικότερων βημάτων που πραγματοποιήθηκαν για την ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης, συγκαταλέγονται τα ακόλουθα:

1. Η **καταγραφή και εκτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης** στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου από άποψη: όγκου ανά κατηγορία υλικού (βιβλία, περιοδικά, βάσεις δεδομένων κλπ), αδυναμιών, δυνατοτήτων και δυναμικότητας υπάρχοντος προσωπικού, διαθέσιμων προϋπολογισμών και κονδυλίων, υφιστάμενων λειτουργιών, ακολουθούμενων διαδικασιών, αξιολόγησης όγκου και ποιότητας προσφερόμενων υπηρεσιών, εντοπισμού σημαντικότερων εμποδίων, δυνατοτήτων και προϋποθέσεων για άμεση βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών και μεσοπρόθεσμα ανάπτυξη νέων. Αποτέλεσμα της καταγραφής αποτελεί το πρώτο και δεύτερο μέρος της **παρούσας έκθεσης**.
2. Η ένταξη της Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου στην **Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (HEAL-Link: Hellenic Academic Libraries Link)** και η εξασφάλιση πρόσβασης στο **πλήρες κείμενο 3.500-4.000 ηλεκτρονικών περιοδικών**, χωρίς επιβάρυνση για το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το εκτιμώμενο κόστος συνδρομής του συνόλου των περιοδικών, στα οποία το Πανεπιστήμιο θα έχει πρόσβαση, υπολογίζεται σε **£6-8.000.000 ετησίως**. Η διαδικασία εξασφάλισης της πρόσβασης για **1.520** περιοδικά έχει ήδη ολοκληρωθεί και εντός του Οκτωβρίου 2000 η πρόσβαση θα πραγματοποιείται μέσω των ιστοσελίδων της Βιβλιοθήκης. Η ένταξη μας στην Κοινοπραξία περιορίζει επίσης την ετήσια αύξηση των τιμών των περιοδικών, από πλευράς συμβεβλημένων εκδοτών, σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα εκείνων που θα καλούμασταν να καταβάλουμε εκτός κοινοπραξίας.
3. Η εξασφάλιση της πρόσβασης στα **πλήρη κείμενα παλαιών τευχών (20-100 ετών) 154** ηλεκτρονικών περιοδικών της υπηρεσίας **JSTOR**.
4. Η παραγγελία του συστήματος **ULTRANET** για την **εξ αποστάσεως πρόσβαση** όλων των χρηστών του Πανεπιστημιακού δικτύου στις **33 βάσεις δεδομένων** που βρίσκονται σε **CD-ROM** και στις οποίες η Βιβλιοθήκη έχει συνδρομές. Η εγκατάσταση θα έχει ολοκληρωθεί εντός του Νοεμβρίου 2000 οπότε θα αρχίσει και η πρόσβαση.
5. Η **εκκαθάριση του ηλεκτρονικού καταλόγου** από 30.000 και πλέον «παραπλανητικές» εγγραφές, κατάλοιπα του προ τετραετίας καταρρεύσαντος προηγούμενου συστήματος της Βιβλιοθήκης. Η **καθιέρωση κανόνων** και η **διόρθωση** ενός μεγάλου μέρους των **αρχείων καθιερωμένων αποδόσεων** (authority files) για τη αξιοπιστία και συνέπεια του καταλόγου. Η διόρθωση υπολογίζεται να διαρκέσει ένα ακόμη χρόνο. Ο κατάλογος της συλλογής της Βιβλιοθήκης είναι ήδη προσβάσιμος μέσω περιβάλλοντος δημόσιας πρόσβασης **web OPAC** (Online Public Access Catalogue) στη διαδικτυακή διεύθυνση **http://194.42.4.252** ή **http://libweb.lib.ucy.ac.cy/**.
6. Ο αδρομερής υπολογισμός του κόστους **αναδρομικής καταλογογράφησης** των **170.000** περίπου μη καταλογογραφημένων βιβλίων της συλλογής της Βιβλιοθήκης. Η έγκριση από τα αρμόδια όργανα του Πανεπιστημίου της κατανομής των απαιτούμενων κονδυλίων στην τριετία 2001-2003. Ο βασικός σχεδιασμός της εκτέλεσης του έργου της αναδρομικής καταλογογράφησης.
7. Η εγκατάσταση **προσαρμοσμένου σταθμού εργασίας** με συνθέτη φωνής (speech synthesiser) και αναγνώστη οθόνης (Braille display) για αξιοποίηση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης της Βιβλιοθήκης από **τυφλούς χρήστες** και πρόσωπα με προβλήματα όρασης. Η εγκατάσταση προβλέπεται μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2000. Η χρηματοδότηση εξασφαλίστηκε στο πλαίσιο του έργου **ACCELERATE** (πρόγραμμα Leonardo Da Vinci).
8. Η δημιουργία «μηχανισμού» από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης για το σχεδιασμό, την εγκατάσταση και τη διαχείριση των **ιστοσελίδων** της Βιβλιοθήκης, την ανάπτυξη **υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω web** και τον σχηματισμό **νοητής βιβλιοθήκης (virtual library)**.
9. Η έναρξη της διαδικασίας για την εγκατάσταση **συστήματος κινητών ραφιών** στη βιβλιοθήκη περιοδικών για την εξοικονόμηση πολύτιμου χώρου ταξίθετης των τόμων των περιοδικών.
10. Η παραγγελία **συστημάτων αντικλεπτικής προστασίας** στις Βιβλιοθήκες του παραρτήματος Λατσιών και Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας.
11. Η καταγραφή των άμεσα **αναγκαίων χώρων** για την λειτουργία της Βιβλιοθήκης.

12. Η καταγραφή του αναγκαίου **προσωπικού** σε **αριθμούς** και **ειδικότητες** για την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών και την περαιτέρω ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης σύμφωνα με τους «Κανόνες Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, 1996»

1 Μέρος Πρώτο: Καταγραφή της κατάστασης στην έναρξη της υπό αναφορά χρονικής περιόδου (1.12.1999)

1.1 Αποστολή της Βιβλιοθήκης

Όπως αναφέρεται στους Κανόνες Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης:

Σκοπός της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι:

- (1) Να εξυπηρετεί πρωτίστως τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας (μέλη του διδακτικού προσωπικού, ερευνητές, στελέχη διοικήσεως, φοιτητές κλπ) στο έργο της επιστημονικής, ερευνητικής, διδακτικής και ευρύτερης πολιτιστικής πληροφόρησης, ώστε η Βιβλιοθήκη να αποτελεί ένα ευέλικτο και σύγχρονο όργανο για την επίτευξη των ερευνητικών, των διδακτικών και άλλων στόχων του ιδρύματος.
- (2) Να εξυπηρετήσει στο μέτρο των δυνατοτήτων της, και σε βαθμό που να μην παραβλάπεται το έργο της ακαδημαϊκής κοινότητας, τα μέλη της ευρύτερης επιστημονικής κοινότητας της Κύπρου, μετά από την υποβολή της σχετικής αίτησης και την έκδοση ειδικής ταυτότητας εξωτερικού χρήστη της Βιβλιοθήκης.
- (3) Να συντονιστεί και να συνεργαστεί με τα άλλα επιστημονικά ιδρύματα και τις βιβλιοθήκες της Κύπρου για την καταγραφή και τεκμηρίωση των έργων του λαϊκού πολιτισμού της, καθώς και της άλλης επιστημονικής, καλλιτεχνικής και πολιτιστικής παραγωγής.

Οι παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται με:

- (α) Την επαρκή στελέχωση της Βιβλιοθήκης με ειδικευμένο προσωπικό.
- (β) Τη συνεχή επιμόρφωση και εκπαίδευση του προσωπικού της.
- (γ) Την απόκτηση με αγορές ή δωρεές του αναγκαίου υλικού.
- (δ) Την οργάνωση του υλικού της σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.
- (ε) Την οργάνωση συγχρόνων αναγνωστηρίων και το δανεισμό μέρους του υλικού της.
- (στ') Τον αναγκαίο μηχανολογικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό της.
- (ζ) Την επικοινωνία και συνεργασία με άλλες βιβλιοθήκες, οργανισμούς ή ιδρύματα του εσωτερικού και του εξωτερικού για ανταλλαγές, αποστολή φωτοτυπιών και διαδανεισμό (interlibrary loan and document delivery).

1.2 Χρήστες

Οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης απευθύνονται σε ένα σύνολο **3.500** περίπου ενεργών μελών-χρηστών εκ των οποίων: 2.500 φοιτητές, 200 ακαδημαϊκοί, 150 μεταπτυχιακοί, 150 διοικητικοί και ένας συνεχώς αυξανόμενος αριθμός εξωτερικών χρηστών της ευρύτερης επιστημονικής κοινότητας της Κύπρου (ερευνητές-μελετητές, εκπαιδευτικοί κλπ.).

1.3 Προϋπολογισμοί και Δαπάνες

Η Βιβλιοθήκη χειρίζεται τα κονδύλια των κάτωθι κωδικών:

Ετήσιος Προϋπολογισμός

402 - Βιβλία, περιοδικά, βάσεις δεδομένων

403 - Εξοπλισμός Βιβλιοθήκης

Έσοδα Βιβλιοθήκης

5503 - Κάρτες φωτοτυπικών

5504 - Επιβάρυνση επιστροφής Βιβλίων

5505 - Συνδρομές εξωτερικών μελών

5510 - Διαδανεισμός

Στον πίνακα 1 αναφέρονται οι προϋπολογισμοί όλων των ετών με τα ποσά που δαπανήθηκαν για απόκτηση και επεξεργασία υλικού (Κωδ. 402: αγορά βιβλίων, συνδρομές περιοδικών και βάσεων δεδομένων). Με αυτό το επίπεδο προϋπολογισμών καλύπτονται, προς το παρόν, οι τρέχουσες ετήσιες συνδρομές των περιοδικών και των 35 βάσεων δεδομένων καθώς και η απόκτηση 10-12.000 νέων βιβλίων ετησίως.

Πίνακας 1. Προϋπολογισμοί Βιβλιοθήκης 1991-2000. Κωδ. 402

Έτος	1.3.1.1.1 Προϋπολογισμός	1.3.1.1.2 Δαπάνες
1991/1992	400.000	344.597
1992/1993	600.000	510.594
1/9/1993– 31/12/1994 (16 μήνες)	800.000	685.101
1995	500.000	485.498
1996	600.000	572.224
1997	600.000	647.177
1998	550.000	535.738
1999	600.000	620.301
2000 (1/1/2000 –31/8/2000)	620.000	471.171
Σύνολο	5.270.000	4.872.401

Πηγή: Λογιστήριο Πανεπιστημίου Κύπρου.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

1.4 Κτίρια – χώροι

1.4.1 Χώροι προσφοράς υπηρεσιών, φύλαξης και αποθήκευσης υλικού

Οι προσφερόμενες υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης κατανέμονται σε 4 διαφορετικές εγκαταστάσεις. Συγκεκριμένα χώροι για το υλικό της Βιβλιοθήκης βρίσκονται στα παρακάτω κτίρια:

1. **Κεντρική Βιβλιοθήκη**, στον όροφο της παλαιάς πτέρυγας εντός του κυρίου συγκροτήματος του Πανεπιστημίου. Συμπεριλαμβάνει επίσης το εργαστήριο καταλογογράφησης και παραλαβών στο ισόγειο του ίδιου κτιρίου.
2. **Πτέρυγα περιοδικών**, στο υπόγειο των εγκαταστάσεων της νέας πτέρυγας εντός του κυρίου συγκροτήματος του Πανεπιστημίου.
3. **Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας**, περιλαμβάνει τη συλλογή βιβλίων στο ισόγειο, τη συλλογή περιοδικών και σειρών στο υπόγειο και συλλογή βιβλίων στον όροφο εντός της αίθουσας διαλέξεων.
4. **Παράρτημα Λατινών**. Περιλαμβάνει τη Συλλογή Τουρκολογικών περιοδικών και βιβλίων, αλλά και σε κλειστό για τους χρήστες χώρο τη συλλογή της Παιδαγωγικής Ακαδημίας καθώς και δωρεές από σπάνια παλαιά βιβλία (16^{ου} - 19^{ου} αιώνα).

Πέραν των παραπάνω κτιρίων υπάρχουν και άλλοι χώροι οι οποίοι λειτουργούν ως αποθηκευτικοί ή χώροι εναπόθεσης υλικού της βιβλιοθήκης. Οι χώροι αυτοί περιλαμβάνουν:

- i. Οι αποθηκευτικοί χώροι Πλατάνη που αποτελεί τον κύριο αποθηκευτικό χώρο
- ii. Μία αίθουσα στο **Κτίριο Ενωτιάδη** (περιλαμβάνεται η συλλογή Browning) σε αριθμημένα κιβώτια και ένα μικρό γραφείο με Κυπριακές εφημερίδες αρχείου, δωρεά της Βουλής των Αντιπροσώπων.
- iii. Τέσσερις αίθουσες στα **Λυόμενα** κτίσματα εντός του κεντρικού συγκροτήματος, που περιέχουν βιβλιακό υλικό ή και περιοδικά δωρεών, συσκευασμένα κυρίως σε τσάντες, μεγάλες σακούλες ή κιβώτια.
- iv. Στην **ΕΜΑ** σε γραφείο μέλους του ακαδημαϊκού προσωπικού – δωρεά Δ. Πάλλα (λόγω έλλειψης άλλων διαθέσιμων χώρων).

1.4.2 Χώροι εργασίας

Για το προσωπικό υπάρχουν μόνον για 10 άτομα σε μορφή διακριτών γραφείων. Οι υπόλοιποι 6 μοιράζονται κοινούς χώρους (εργαστήριο καταλογογράφησης και παραλαβών) ή (ανοιχτούς) χώρους εξυπηρέτησης χρηστών.

Σύμφωνα με τις μετρήσεις και τα στοιχεία των Τεχνικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Κύπρου, το συνολικό εμβαδόν των χώρων που καταλαμβάνει η βιβλιοθήκη ανέρχεται σε 2.585 m².

1.5 Υλικό – Συλλογές

Στο υλικό της βιβλιοθήκης περιλαμβάνονται:

1. **200-220.000 τόμοι βιβλίων.** Λόγω του ότι το υλικό δεν είναι πλήρως καταγεγραμμένο, ο υπολογισμός πραγματοποιήθηκε κατ' εκτίμηση. Περιέχει πιθανότητες απόκλισης της τάξεως δεκάδας κιβωτίων. Με τις υπάρχουσες συνθήκες είναι πρακτικά αδύνατο να γίνει ακριβής ή περισσότερο προσεγγιστική εκτίμηση. Μεταξύ αυτών των βιβλίων περιλαμβάνονται περί τους **3.000 σπάνιοι ή/και πολύτιμοι τόμοι** του 16^{ου}, 17^{ου}, 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα (κυρίως προερχόμενοι από τη δωρεά της συλλογής Δημητσοπούλου), οι οποίοι βρίσκονται σε κλειστό χώρο της βιβλιοθήκης του παραρτήματος Λατσιών (αίθουσα συλλογής Παιδαγωγικής Ακαδημίας).

Η **ετήσια αύξηση** του αριθμού των βιβλίων που προστίθενται στη συλλογή της Βιβλιοθήκης, ανέρχεται σε **10-12.000 τόμους** προερχόμενη κυρίως από αγορές. Στον αριθμό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται πιθανές δωρεές.

2. **2.188 τίτλοι περιοδικών** εκ των οποίων **1.600** αποτελούν **τρέχουσες συνδρομές**

Ένα μεγάλο μέρος των τόμων του παραπάνω υλικού (περιοδικών και βιβλίων) είναι τοποθετημένα σε ράφια, το συνολικού μήκους περίπου **5,5 χιλιομέτρων** σε τρέχοντα μέτρα. Το **15-20%** των βιβλίων και το **90%** των περιοδικών είναι ταξιθετημένο στα ράφια, σύμφωνα με το σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Classification System). Το μεγαλύτερο τμήμα της συλλογής βιβλίων είναι τοποθετημένο σε αδρές ομάδες κατά Τμήμα.

3. **35 τίτλοι βάσεων δεδομένων** σε **CD-ROM**, και **2** συνδρομές για **βάσεις δεδομένων** προσβάσιμες μέσω **INTERNET**,
4. Περίπου **1.500** αντίτυπα πολυμέσων και μουσικών δίσκων σε CD-ROM, βιντεοταινιών, δισκετών, κασετών, μικροταινιών (microfilms) κλπ. οπτικοακουστικού υλικού.

1.6 Προσωπικό της Βιβλιοθήκης

Το προσωπικό που απασχολείται στις βιβλιοθήκες ανέρχεται σε **16 άτομα μόνον!** Εξ αυτών **4** κατέχουν θέση Λειτουργού Α8, είναι κάτοχοι Πτυχίου Βιβλιοθηκονομίας, ενώ τρεις από τους Α8 είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου στη Βιβλιοθηκονομία. **Δύο** ακόμη βοηθοί βιβλιοθηκονόμοι είναι κάτοχοι πτυχίου βιβλιοθηκονομίας σε θέση Α5, εκ των οποίων η μία είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στη βιβλιοθηκονομία, ενώ ο δεύτερος ολοκληρώνει τις σπουδές για δεύτερο πτυχίο στη βιβλιοθηκονομία σε ένα χρόνο. Υπάρχουν ακόμη **7** βοηθοί Βιβλιοθηκονόμοι χωρίς βιβλιοθηκονομικές σπουδές, εκ των οποίων 5 σε θέσεις Α2, μία σε θέση Α5 και μία σε θέση Α7. Στη βιβλιοθήκη απασχολείται επίσης **μία** γραφέας (Α5), **ένας** ωρομίσθιος καθώς και **ένας** Λειτουργός Μηχανογράφησης (Α8) σε πλήρη απασχόληση, αποσπασμένος από το ΚΗΥ.

Με σκοπό την κάλυψη ορισμένων από τα κενά που παρουσιάζονται λόγω του μειωμένου προσωπικού, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου απασχολείται επίσης στη Βιβλιοθήκη ένας κυμαινόμενος αριθμός 12-15 εργοδοτούμενων φοιτητών με μειωμένο ωράριο. Υπάρχουν ακόμη 1 εγκεκριμένη θέση βοηθού βιβλιοθηκονόμου για το 1999 και 2 για το 2000. Οι θέσεις αυτές αποτελούν **αναπλήρωση απωλειών λόγω αποχωρήσεων και θανάτου** των προηγούμενων ετών. Προγραμματίζεται να πληρωθούν στο τέλος του 2000 με εξετάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στις 4 Οκτωβρίου 2000.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

1.7 Προσφερόμενες Υπηρεσίες προς χρήστες

Οι προσφερόμενες από τη Βιβλιοθήκη υπηρεσίες συνίστανται στα παρακάτω:

1.7.1 Υπηρεσίες Αναγνωστήριου

Η είσοδος και η χρήση του υλικού της Βιβλιοθήκης στο αναγνωστήριο επιτρέπεται σε όλους τους χρήστες (μέλη και μη μέλη) ελεύθερα. Υπάρχουν χώροι και θέσεις ανάγνωσης για 200 αναγνώστες στην Κεντρική Βιβλιοθήκη, 100 στην πτέρυγα Περιοδικών, 70 στο παράρτημα Λατσιών και 10 στην ΕΜΑ.

1.7.2 Φωτοαντιγράφιση υλικού

Επιτρέπεται η φωτοαντιγράφιση μέρους του υλικού της Βιβλιοθήκης, στο πλαίσιο του νόμου που καθορίζει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (νόμος 18(I) του 1993) και της επικρατούσας διεθνούς πρακτικής περί θεμιτής χρήσης (fair use) των έργων που διέπονται από τα εν λόγω δικαιώματα. Η φωτοαντιγράφιση πραγματοποιείται από φωτοτυπικές μηχανές, οι οποίες βρίσκονται στους χώρους της βιβλιοθήκης, με χρήση ειδικών καρτών, τις οποίες οι χρήστες προμηθεύονται έναντι μικρού αντιτίμου από τη βιβλιοθήκη. Για το σκοπό αυτό υπάρχουν τρεις φωτοτυπικές μηχανές εγκατεστημένες στην Κεντρική Βιβλιοθήκη, δύο στην πτέρυγα περιοδικών και μία στο Παράρτημα Λατσιών. Στην Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας η φωτοαντιγράφιση πραγματοποιείται μέσω φωτοτυπικής της Μονάδας.

1.7.3 Δανεισμός υλικού

Δανεισμός μέρους του υλικού της Βιβλιοθήκης επιτρέπεται μόνο στα μέλη της. Μέλη της Βιβλιοθήκης καθίστανται δωρεάν και «αυτόματα» όλοι οι φοιτητές, καθηγητές και μεταπτυχιακοί του Πανεπιστημίου Κύπρου. Οι εξωτερικοί χρήστες καθίστανται μέλη με τη συμπλήρωση σχετικής αίτησης, την έκδοση ταυτότητας μέλους κατόπιν έγκρισης του Διευθυντή της Βιβλιοθήκης και την καταβολή στη Βιβλιοθήκη ετήσιας συνδρομής μέλους.

Από τα στατιστικά που τηρούνται στο σύστημα αυτοματοποίησης της Βιβλιοθήκης (ADVANCE) προκύπτει ότι κατά το (ημερολογιακό) έτος 1999 πραγματοποιήθηκαν **39.000** δανεισμοί βιβλίων (ένας μικρός αριθμός αφορά δανεισμούς CD-ROM, οπτικοακουστικών μέσων κλπ. υλικού. Την ίδια χρονική περίοδο επεστράφησαν **31.000** αντίτυπα δανεισμένου υλικού. Εξ αυτού συνάγεται ότι ανά πάσα στιγμή βρίσκονται κατά μέσο όρο δανεισμένα περισσότερα από **8.000** βιβλία. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο 20% περίπου του συνόλου των καταλογογραφημένων βιβλίων.

1.7.4 Διαδανεισμός

Η υπηρεσία διαδανεισμού αφορά στη συνεργασία της Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου με δύο μόνο υπηρεσίες:

- i.) Την αντίστοιχη υπηρεσία της Βρετανικής Βιβλιοθήκης (BLDSC: British Library Document Supply Centre)
- ii.) Το Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών (HILLnet: Hellenic Interlibrary Loan Network) που συντονίζεται από το ΕΚΤ (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης) στην Ελλάδα.

Η σχέση της Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου με την πρώτη υπηρεσία είναι μόνο σχέση πελάτη, δηλαδή μόνον δανείζεται βιβλία και προμηθεύεται φωτοαντίγραφα δημοσιευμάτων (κυρίως άρθρων από περιοδικά). Με το Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών ο ρόλος της είναι διπλός: πελάτη και προμηθευτή. Συνολικά, κατά μέσο όρο, η βιβλιοθήκη προμηθεύεται 1.200 άρθρα και βιβλία ετησίως. Από στοιχεία του ΕΚΤ (συντονιστή του δικτύου διαδανεισμού) για τα έτη 1998 και 1999, προκύπτει ότι προμήθευσε με 346 φωτοαντίγραφα άρθρων τις Ελλαδικές επιστημονικές βιβλιοθήκες ενώ προμηθεύτηκε από αυτές 332. Από το θετικό (πιστωτικό) υπόλοιπο προέκυψαν έσοδα στη Βιβλιοθήκη της τάξεως των 4.305 δρχ.

1.7.5 Βάσεις δεδομένων

Η Βιβλιοθήκη συντηρεί τρέχουσες συνδρομές σε **33** βάσεις δεδομένων σε μορφή CD-ROM και **2** συνδρομές με πρόσβαση μέσω INTERNET.

Για την αξιοποίηση των 33 βάσεων δεδομένων χρησιμοποιείται ένας δικτυωμένος εξυπηρετητής (CD-ROM server) με **7** οδηγούς CD-ROM (drives).

Οι 2 βάσεις δεδομένων μέσω INTERNET είναι προσβάσιμες από όλους τους χρήστες του Πανεπιστημίου Κύπρου εφόσον είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο του Πανεπιστημίου. Η πρόσβαση γίνεται με αναγνώριση των διευθύνσεων INTERNET (IP address) από τον υπολογιστή του παροχέα της βάσης δεδομένων.

1.7.6 Σεμινάρια χρηστών - υποστήριξη χρηστών

Με την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους οργανώνονται κάθε χρόνο παρουσιάσεις των βασικών λειτουργιών της βιβλιοθήκης και της χρήσης του ηλεκτρονικού καταλόγου στους νεοεισερχόμενους πρωτοετείς φοιτητές. Η διάρκεια των παρουσιάσεων είναι 45 λεπτά, ενώ τα ακροατήρια κυμαίνονται από 50-120 άτομα. Υπάρχουν φυλλάδια και συνοπτικοί οδηγοί χρήσης για την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού καταλόγου της Βιβλιοθήκης.

1.7.7 Ηλεκτρονικά περιοδικά

Μέχρι την 30^η Νοεμβρίου 1999 είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες και είχε ενεργοποιηθεί η δυνατότητα πρόσβασης σε 110 ηλεκτρονικά περιοδικά από τις τρέχουσες συνδρομές της Βιβλιοθήκης. Η πρόσβαση πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο με την παροχή από τους αντίστοιχους εκδότες προς τη Βιβλιοθήκη «συνθηματικών χρήστη» και «κωδικών πρόσβασης» (user names - passwords) και σε μικρότερο αριθμό μέσω αναγνώρισης των διευθύνσεων INTERNET (IP address recognition). Η ενημέρωση των χρηστών από τη Βιβλιοθήκη γινόταν με τακτικές αποστολές φαξ στα οποία κάθε φορά αναφέρονταν οι αντίστοιχοι κωδικοί που ήταν απαραίτητη για την εξασφάλιση της πρόσβασης.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

1.7.8 Ηλεκτρονικός Κατάλογος υλικού – Λογισμικό σύστημα αυτοματισμού Βιβλιοθήκης

Από τα τέλη του 1998 είχε εγκατασταθεί στη βιβλιοθήκη το λογισμικό σύστημα αυτοματισμού βιβλιοθηκών **ADVANCE** της εταιρίας GEAC. Μετά από κατάλληλη μετατροπή από την προμηθεύτρια εταιρία μεταφέρθηκαν στο ADVANCE όλα τα δεδομένα από το προηγούμενο σύστημα (TINLIB) το οποίο είχε καταρρεύσει. Η πραγματική λειτουργία του συστήματος ξεκίνησε στις αρχές του 1999. Οι λειτουργίες της Βιβλιοθήκης που διεκπεραιώνονται από τότε μέσω του συστήματος αναφέρονται αναλυτικότερα στη συνέχεια (βλ. Ενότητα: Εσωτερικές λειτουργίες σημείο 1.8). Η οριστική παραλαβή του συστήματος ήταν σε εκκρεμότητα.

Εκτός από τους υπολογιστές του προσωπικού, ο κατάλογος της βιβλιοθήκης ήταν προσβάσιμος **μόνο από 6 ταυτόχρονους χρήστες** και αυτοί μόνο μέσω των ισάριθμων σταθμών εργασίας (=δικτυωμένων προσωπικών υπολογιστών), οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στο χώρο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης. Η πρόσβαση πραγματοποιείται είτε με telnet σε μη γραφικό περιβάλλον και μόνον μέσω του τοπικού δικτύου (LAN) της Βιβλιοθήκης, είτε μέσω του γραφικού περιβάλλοντος (GEOPAC) συστήματος πελάτη (client) του ADVANCE και πάλι μόνον από το τοπικό δίκτυο της βιβλιοθήκης. Αμφότερες οι λύσεις δεσμεύουν άδειες χρήσης ισάριθμες των ταυτόχρονων χρηστών. Υπήρχαν συνολικά **15** άδειες χρήσης. Οι υπόλοιπες χρησιμοποιούνται για σκοπούς καταλογογράφησης. Στο τέλος του 1999 προστέθηκαν δύο ακόμη συνδέσεις με telnet (EMA, Παράρτημα Λατσιών) κυρίως για χρήση από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης.

Εκτός από το ADVANCE χρησιμοποιούνται επίσης για μεμονωμένες εργασίες και τα παρακάτω συστήματα:

- i. Εφαρμογή σε DBASE. Αναπτύχθηκε για την αντιμετώπιση τρεχουσών αναγκών κατά τη μεταβατική περίοδο από την κατάρρευση του TINLIB μέχρι την έναρξη λειτουργίας του ADVANCE.
- ii. Εφαρμογή σε MACINTOSH. Αναπτύχθηκε για την παρακολούθηση των τευχών των περιοδικών.
- iii. Εφαρμογή σε MACINTOSH. Χρησιμοποιήθηκε για την εισαγωγή δεδομένων της Κυπρολογικής συλλογής, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας είναι εγκατεστημένο στο εν λόγω σύστημα.

1.8 Εσωτερικές λειτουργίες

1.8.1 Παραγγελίες

Οι παραγγελίες του υλικού γίνονται κεντρικά από τον τομέα παραγγελιών της Βιβλιοθήκης για λογαριασμό των Τμημάτων. Για την αποφυγή ακούσιων διπλοπαραγγελιών προηγείται έλεγχος ο οποίος διεξάγεται με αναζήτηση σε δύο συστήματα και τρεις βάσεις δεδομένων.

- i. Κύριος κατάλογος βιβλίων στο ADVANCE
- ii. Κατάλογος παραγγελιών από ADVANCE
- iii. Κατάλογος παραγγελιών από σύστημα DBASE. (για το υπόλοιπο των παραγγελιών που έχουν απομείνει από την μεταβατική περίοδο)

Οι παραγγελίες τα τελευταία χρόνια έχουν σταθεροποιηθεί και κυμαίνονται μεταξύ 10-12.000 βιβλία. Για αυτές τις παραγγελίες απαιτούνται περί τους 24.000 ελέγχους (εκτίμηση με βάση τα δεδομένα της περιόδου 7-9/2000). Στον τομέα απασχολούνται δύο μόνιμοι Βοηθοί Βιβλιοθηκονόμοι και 2 εργοδοτούμενοι φοιτητές μερικής απασχόλησης.

1.8.2 Παραλαβές αγορών – δωρεών

Οι παραλαβές ανέρχονται περίπου στις **10-12.000** βιβλία ετησίως. Στο τομέα απασχολείται ένας μόνιμος βοηθός Βιβλιοθηκονόμος, συνεπικουρούμενος από έναν εργοδοτούμενο φοιτητή μερικής απασχόλησης. Στις παραλαβές προστίθενται κάθε χρόνο ένας όχι ευκαταφρόνητος αριθμός βιβλίων προερχόμενων από δωρεές. Οι δωρεές καταχωρούνται σε έντυπα (κινητά φύλλα) και όχι στο αυτοματοποιημένο σύστημα, το οποίο επιτρέπει την καταχώριση παραγγελιών αλλά δεν έχει παραμετροποιηθεί σύμφωνα με τις ανάγκες της Βιβλιοθήκης και τις οδηγίες των ελεγκτών.

1.8.3 Καταλογογράφηση

Για την καταλογογράφηση του υλικού, ακολουθείται η πρακτική που εφαρμόζεται διεθνώς τα τελευταία έτη. Η πρακτική αφορά στην αξιοποίηση «έτοιμων» εγγραφών, οι οποίες εντοπίζονται και καταβιβάζονται από σύστημα βιβλιοθηκών (κατά κύριο λόγο Αμερικάνικων) μέσω INTERNET. Στη συνέχεια οι έτοιμες εγγραφές, αφού τύχουν σχετικής επεξεργασίας και προσαρμογής, εισάγονται στον κύριο κατάλογο της Βιβλιοθήκης. Με βάση αυτή τη διαδικασία καταλογογραφείται η πλειονότητα των βιβλίων της Βιβλιοθήκης. Η καταλογογράφηση ενός σχετικά μικρότερου αριθμού βιβλίων είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης καταλογογράφησης. Το 1999 καταλογογραφήθηκαν, συνολικά, περίπου 5.000 βιβλία. Στον τομέα καταλογογράφησης απασχολούνται ένας Λειτουργός (Βιβλιοθηκονόμος) και δύο μόνιμοι βοηθοί βιβλιοθηκονόμοι. Η ομάδα συνεπικουρείται από έκτακτο βοηθό βιβλιοθηκονόμο μερικής απασχόλησης 6 μήνες το χρόνο και 1-2 εργοδοτούμενους φοιτητές μερικής απασχόλησης. Κατά καιρούς ο τομέας είχε ενισχυθεί με εθελοντική προσφορά εργασίας από καθηγητές, μεταπτυχιακούς, διδακτικό προσωπικό, φοιτητές.

1.8.4 Παρακολούθηση τευχών περιοδικών

Η εισαγωγή των δεδομένων που αφορούν στα περιοδικά στο ADVANCE ξεκίνησε το Γενάρη του 1999. Όλο το διάστημα αυτό τα ίδια στοιχεία ετηρούντο παράλληλα και στην εφαρμογή που είχε αναπτυχθεί σε περιβάλλον MACINTOSH. Η παρακολούθηση των τευχών από το ADVANCE άρχισε το Γενάρη του 2000. Η εισαγωγή των στοιχείων των συλλογών (Holdings) που αφορούν στις συλλογές των προηγούμενων ετών περάστηκαν σε συνοπτική μορφή και όχι αναλυτικά ανά τεύχος με βάση καταγραφή που έγινε από εργοδοτούμενους φοιτητές. Τα εν λόγω στοιχεία αποκλίνουν από το να αποτελούν απεικόνιση της πραγματικότητας. Στον τομέα απασχολείται μία Λειτουργός (βιβλιοθηκονόμος), η οποία απουσιάζει από το καλοκαίρι του 1999 λόγω προβλήματος υγείας, και από μία Βοηθό Βιβλιοθηκονόμο. Ο τομέας συνεπικουρείται από 3-4 φοιτητές μερικής απασχόλησης.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

1.8.5 Λογιστήριο

Από το Γενάρη του 1999 όλα τα οικονομικά δεδομένα που αφορούν το κονδύλι για την αγορά υλικού παρακολουθούνται από το σύστημα ADVANCE. Είχαν δημιουργηθεί **14** οικονομικοί κωδικοί που

αντιστοιχούσαν σε ισάριθμα κέντρα κόστους (Τμήματα). Δεν υπήρχε ανάλυση κόστους ανά κατηγορία υλικού για κάθε Τμήμα π.χ. περιοδικά, βιβλία κλπ. Οι αναφορές για τα στοιχεία αυτά υπολογίζονταν χειρογραφικώς, εκτός συστήματος. Απασχολείται μία μόνιμη Βοηθός Βιβλιοθηκονόμος συνεπικουρούμενη από φοιτήτρια μερικής απασχόλησης.

1.8.6 Υποστήριξη λογισμικού και τεχνική υποστήριξη

Η υποστήριξη του **βιβλιοθηκονομικού μέρους** του λογισμικού συστήματος της Βιβλιοθήκης (ADVANCE), καλύπτεται από μία Βοηθό Βιβλιοθηκονόμο (Α5) κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου στη Βιβλιοθηκονομία. Κύρια απασχόληση είναι ο έλεγχος του συστήματος, η υποστήριξη του προσωπικού στην αξιοποίηση του συστήματος, η σύνταξη οδηγιών χρήσης για τους χρήστες, η παραμετροποίηση των λειτουργιών του συστήματος, η δημιουργία εξειδικευμένων αναφορών και προσαρμογή του συστήματος για την κάλυψη των εκάστοτε αναγκών.

Για την **τεχνική υποστήριξη**, που αφορά όλο το εγκατεστημένο (και το προς εγκατάσταση) λογισμικό και τον υπολογιστικό εξοπλισμό (hardware και software), απασχολείται ένας Λειτουργός Μηχανογράφησης (Α8) αποσπασμένος από το ΚΗΥ. Είναι επιφορτισμένος με τον έλεγχο καλής λειτουργίας των υπολογιστών που είναι εγκατεστημένοι στις βιβλιοθήκες (προσωπικοί υπολογιστές και εξυπηρετητές), την εγκατάσταση και αναβάθμιση των προγραμμάτων, την ρύθμιση των υπολογιστών του τομέα οπτικοακουστικών για την εγκατάσταση των πολυμέσων και των CD-ROM, την επίλυση προβλημάτων τεχνικής φύσεως, την σύνταξη προδιαγραφών, την παρακολούθηση και παραγγελία αναλωσίμων για τους υπολογιστές και εκτυπωτές.

1.8.7 Επαναταξίθεση τόμων

Η επαναταξίθεση των βιβλίων και περιοδικών συνίσταται στην συγκέντρωση από τους χώρους ανάγνωσης όλων των τόμων που έχουν χρησιμοποιηθεί την προηγούμενη ημέρα. Αποτελεί λειτουργία στην οποία απασχολείται **καθημερινά**, κάθε πρωί, όλο το προσωπικό και οι πρωϊνοί εργοδοτούμενοι φοιτητές επί 30-60 λεπτά, πριν από το άνοιγμα των βιβλιοθηκών για τους χρήστες. Η έλλειψη προσωπικού δεν επέτρεψε μέχρι τώρα τον τακτικό (π.χ. ανά βδομάδα ή μήνα) και συστηματικό έλεγχο των ραφιών (shelf reading) για τον εντοπισμό λανθασμένα τοποθετημένων τόμων και την ταξίθεσή τους στο σωστό ράφι. Η λειτουργία αυτή πραγματοποιείται περιστασιακά και παρεπιπτόντως κατά την καθημερινή επαναταξίθεση.

1.8.8 Υποστήριξη χρήσης CD-ROM και οπτικοακουστικού υλικού

Για την υποστήριξη της χρήσης των βάσεων δεδομένων σε μορφή CD-ROM απασχολείται μία Λειτουργός (Βιβλιοθηκονόμος) συνεπικουρούμενη από εργοδοτούμενο φοιτητή μερικής απασχόλησης. Κύρια απασχόληση αποτελεί η παραλαβή του υλικού, η παρακολούθηση των ενημερώσεων (updates) των CD-ROM των βάσεων δεδομένων, η καταλογογράφηση του υλικού και σε συνεργασία με τον Λειτουργό Μηχανογράφησης, η φροντίδα εγκατάστασης των δίσκων στον εξυπηρετητή (CD-ROM server) ή των πολυμέσων σε υπολογιστές για αξιοποίηση από χρήστες και δανεισμό των βάσεων σε Τμήματα (βλ. ενότητα 2.10). Στην αρμοδιότητα του ίδιου τομέα είναι και ο έλεγχος λειτουργίας του αναγνώστη μικροταινιών (microfilms).

1.8.9 Συντήρηση υλικού

Για τα περιοδικά η συντήρηση συνίσταται στη συγκέντρωση και τον έλεγχο των τευχών ανά έτος και την αποστολή για **βιβλιοδεσία** σε τόμους. Η βιβλιοδεσία των περιοδικών πραγματοποιείται κατά το μάλλον ή ήττον σε τακτική βάση. Όσον αφορά τα βιβλία η συντήρηση περιορίζεται στον εντοπισμό φθαρμένων και την φροντίδα να αποσταλούν για βιβλιοδεσία. Δεν υπάρχει εσωτερική λειτουργία **συντήρησης** ή/και **αποκατάστασης** έντυπου υλικού από εξειδικευμένο προσωπικό, παρά το γεγονός ότι ήδη υπάρχουν 3.000 παλαιά και πολύτιμα βιβλία.

1.9 Εξοπλισμός σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές

Εκτός των υπολογιστών του προσωπικού υπήρχαν 10 υπολογιστές στους χώρους της Κεντρικής Βιβλιοθήκης για αξιοποίηση από τους χρήστες. Από αυτούς 3 προσφέρονταν για αναζήτηση στη βάση δεδομένων Searchbank, 3 για αναζήτηση στον κατάλογο της Βιβλιοθήκης και 4 για αξιοποίηση των βάσεων δεδομένων σε CD-ROM με πρόσβαση στον αντίστοιχο εξυπηρετητή (server). Το 2000

προστέθηκαν 2 ακόμη για αναζήτηση καταλόγου και αντικαταστάθηκαν, με νεότερους, 2 για τις βάσεις δεδομένων.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

2.1 Αποστολή της Βιβλιοθήκης

Γενικά, η διατύπωση της αποστολής, όπως αναφέρεται στους κανόνες λειτουργίας, καλύπτει τις δυνατότητες εξέλιξης της Βιβλιοθήκης σε ένα σύγχρονο και ευέλικτο εργαλείο εξυπηρέτησης των πληροφοριακών αναγκών για την επίτευξη των επιστημονικών στόχων του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πρώτιστη αποστολή της Βιβλιοθήκης αποτελεί η κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών της πανεπιστημιακής κοινότητας για την επίτευξη του επιστημονικού, εκπαιδευτικού, ερευνητικού, διδακτικού και ευρύτερα πολιτιστικού ρόλου του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί για την υλοποίηση της αποστολής και την επίτευξη των στόχων της, συνίστανται στον εντοπισμό, την εξασφάλιση (απόκτηση ή πρόσβαση) του κατάλληλου υλικού, την εγκατάσταση συστημάτων, την ανάπτυξη υπηρεσιών και τη δημιουργία ή συμμετοχή σε μηχανισμούς πληροφόρησης. Είναι προφανές ότι τα μέσα, τα οποία αναφέρονται στο προαναφερθέν εδάφιο (βλ. 1.1), για την επίτευξη των στόχων της είναι ενδεικτικά και όχι περιοριστικά.

Η διατύπωση «ευρύτερη επιστημονική κοινότητα της Κύπρου» και «πολιτιστικής παραγωγής» υποβάλλει στη Βιβλιοθήκη την υποχρέωση να επεκτείνει το φάσμα του υλικού, που πρέπει να συγκεντρώνει και σε υλικό που ενδιαφέρει ευρύτερες ομάδες χρηστών, πέραν του υλικού που θεωρείται καθαρά ακαδημαϊκού περιεχομένου. Τέτοιο υλικό αποτελούν π.χ. τα βιβλία λογοτεχνίας, επιστημονικά θέματα υψηλής εκλαιϊκευσης κλπ. Η μέχρι τώρα αυξημένη ζήτηση γίνεται φανερή τόσο από τη συχνότητα δανεισμού όσο και από τη φθορά, λόγω χρήσης, των βιβλίων αυτής της κατηγορίας. Η πολιτική αυτή της Βιβλιοθήκης οφείλει να συνεχιστεί.

Στη Βιβλιοθήκη έχει αναπτυχθεί μια αξιόλογη **Κυπρολογική συλλογή** με τη συμβολή εξωτερικών συνεργατών. Ωστόσο η συλλογή αυτή δεν μπορεί να αποτελεί υποκατάσταση του ρόλου της (κρατικής) **Κυπριακής Βιβλιοθήκης**. Οι λόγοι είναι κυρίως η έλλειψη θεσμικού πλαισίου και μηχανισμού ενημέρωσης, εντοπισμού και συγκέντρωσης του υλικού (π.χ. κατά νόμο κατάθεση).

2.2 Χρήστες

Η Βιβλιοθήκη παραμένει ανοιχτή και σε ευρύτερες ομάδες χρηστών πέραν της ακαδημαϊκής κοινότητας. Το ότι θα συνεχίσει να χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο από τους εσωτερικούς χρήστες της πανεπιστημιακής κοινότητας, δεν σημαίνει ότι ο αριθμός των εξωτερικών χρηστών δεν πρέπει ή δεν μπορεί να αυξηθεί. Οι δυνητικοί εξωτερικοί χρήστες αγνοούν τη δυνατότητα που έχουν να χρησιμοποιούν τη Βιβλιοθήκη. Μετά την εσωτερική οργάνωση των υπηρεσιών υποστήριξης χρηστών στη Βιβλιοθήκη, μπορεί να υπάρξει συστηματική καμπάνια ενημέρωσης σε συγκεκριμένες ομάδες δυνητικών εξωτερικών χρηστών (π.χ. απόφοιτοι του Πανεπιστημίου, εκπαιδευτικοί, ερευνητές, ιατροί, μελετητές κλπ). Προϋποθέσεις για ένα τέτοιο εγχείρημα αποτελούν η επαρκής στελέχωση και η ανάλογη διά βίου εκπαίδευση του προσωπικού. Χωρίς να αποτελεί πρωταρχικό στόχο, ένα τέτοιο άνοιγμα της Βιβλιοθήκης θα αποτελέσει μια επιπλέον του τακτικού προϋπολογισμού πηγή εσόδων από προσφερόμενες υπηρεσίες (συνδρομές μελών, υπηρεσίες διαδανεισμού, κλπ).

2.3 Προϋπολογισμοί και Δαπάνες

Το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού που αφορά τη Βιβλιοθήκη αποτελεί το κονδύλι 402 για απόκτηση υλικού. Όπως φαίνεται στον πίνακα 1, οι μέχρι τώρα προϋπολογισμοί κρίνονται ικανοποιητικοί. Και τούτο διότι στα 6 από τα 8 χρόνια λειτουργίας της Βιβλιοθήκης ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αποδείχθηκε επαρκής (δεν απορροφήθηκε στο σύνολό του). Για να συνεχίσουν όμως να είναι επαρκείς οι προϋπολογισμοί στο μέλλον, πρέπει να εξασφαλίζεται η συνέχεια των συλλογών στα ανάλογα μέχρι σήμερα μεγέθη και να αναπροσαρμόζονται:

1. Στις μεταβολές των τιμών του υλικού (περιοδικών, βιβλίων, βάσεων δεδομένων) καθώς και του προκύπτοντος κόστους εγκατάστασης, αναβάθμισης και συντήρησης των συστημάτων πληροφόρησης και του αναγκαίου εξοπλισμού.
2. Στην αναμενόμενη ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Κύπρου λόγω της ποσοτικής αύξησης της ακαδημαϊκής κοινότητας (στόχος για 8.000 φοιτητές σε μια δεκαετία).

3. Στην επέκταση του Πανεπιστημίου Κύπρου σε νέα γνωστικά αντικείμενα (Πολυτεχνική, Νομική, Καλών Τεχνών, νέα μεταπτυχιακά προγράμματα).

Επισημαίνεται ότι η αξιοποίηση του υλικού της Βιβλιοθήκης κατά κανένα τρόπο δεν ολοκληρώνεται με την αγορά ή απόκτησή του. Πρέπει απαραίτητως να συνοδεύεται από **λειτουργίες προστιθέμενης αξίας** του αποκτώμενου υλικού όπως καταλογογράφηση, συντήρηση, αναβάθμιση, υποστήριξη κλπ. Για να είναι πραγματικά παραγωγικές οι (παρελθούσες και μελλοντικές) δαπάνες για την ανάπτυξη του υλικού της Βιβλιοθήκης πρέπει οι αναλογικά σταθεροί (ή αυξανόμενοι) προϋπολογισμοί να συμπληρώνονται με την διάθεση αντίστοιχου προσωπικού για την «αξιοποίηση» του υλικού.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

2.4 Κτίρια – χώροι

Δύο από τα μεγαλύτερα εμπόδια στη σωστή λειτουργία της Βιβλιοθήκης αποτελούν η ανεπάρκεια και ο κατακερματισμός των χώρων παροχής υπηρεσιών και συγκέντρωσης του υλικού. Η **έλλειψη διαθέσιμων χώρων** αποτελεί γενικευμένο φαινόμενο στο Πανεπιστημίου Κύπρου. Γίνεται ωστόσο εντονότερο και απειλητικό για τη συνέχιση της λειτουργίας του, όταν πρόκειται για ένα ζωντανό και από τη φύση του συνεχώς επεκτεινόμενο οργανισμό όπως η Βιβλιοθήκη. Συγκεκριμένα:

1. Στο **χώρο του εργαστηρίου** καταλογογράφησης όπου διεξάγονται (;) δύο διαφορετικές λειτουργίες (παραλαβή υλικού από αγορές ή δωρεές και η καταλογογράφηση) είχε προκληθεί το αδιαχώρητο εδώ και πολύ καιρό. Σε ένα χώρο 45 τ.μ. συνωστίζονται 6 άτομα το πρωί και 4-5 το απόγευμα, υπάρχουν επίσης 6 υπολογιστές, 2 εκτυπωτές, ένα δωμάτιο (server room) για τον εξυπηρετητή του συστήματος της Βιβλιοθήκης και το ικρίωμα για τις δικτυακές συνδέσεις, ένα σύστημα 5 κινητών ραφιών υπερπλήρες βιβλίων προς καταλογογράφηση, σειρά με σταθερά ράφια υπερπλήρη βιβλίων και βοηθημάτων για τους καταλογογράφους και στους ελεύθερους (;) χώρους σωροί κιβωτίων γεμάτων με βιβλία από αγορές και δωρεές προς καταχώρηση (παραλαβή ή/και καταλογογράφηση). Η συστηματική ταξίθευση των βιβλίων ανά Τμήμα και αριθμό παραλαβής έχει ήδη ανατραπεί από τον όγκο του συσσωρευμένου υλικού. Ο εντοπισμός και η ανεύρεση συγκεκριμένων βιβλίων, των οποίων η παραλαβή έχει ήδη καταχωρηθεί στο σύστημα, είναι πρακτικά ανέφικτη. Άμεσο αποτέλεσμα είναι η αδυναμία προώθησης για καταλογογράφηση επιλογών κατά προτεραιότητα των ενδιαφερομένων καθηγητών. Η ανάγκη εύρεσης κατάλληλου γειτνιάζοντος χώρου και διαχωρισμού των δύο λειτουργιών είναι απόλυτη και άμεση.
2. Πριν την οριστική μετεγκατάσταση της Βιβλιοθήκης στο νέο κτίριο της Πανεπιστημιούπολης, ένα μόνο μέρος του προβλήματος μπορεί να αντιμετωπιστεί με λύσεις όπως π.χ.
  - εγκατάσταση **κινητών ραφιών** σε ισόγειους ή υπόγειους χώρους (όπου επιτρέπει η στατική αντοχή των κτιρίων),
  - δημιουργία **συλλογών κλειστής πρόσβασης** σε γειτονικούς με την Κεντρική Βιβλιοθήκη χώρους (εφόσον υπάρχουν), ολοκλήρωση της καταλογογράφησης και εξασφάλιση της ταχείας μεταφοράς του προκρατημένου υλικού στο χώρο εξυπηρέτησης χρηστών π.χ. με την εργοδότηση περισσότερων φοιτητών.

Μερική αποσυμφόρηση αναμένεται να επιφέρει η ανάπτυξη **ψηφιακής βιβλιοθήκης** (βλ. Ενότητα 3.2) και συγκεκριμένα:

- οι δυνατότητες αναζήτησης του ηλεκτρονικού καταλόγου (**OPAC: Online Public Access Catalogue**) μέσω INTERNET σε συνδυασμό με εξ αποστάσεως προκράτησης υλικού για δανεισμό,
- η πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων μέσω INTRANET, π.χ με εγκατάσταση των βάσεων δεδομένων σε σύστημα δικτυωμένων CD-ROM (**ULTRANET**),
- η πρόσβαση στη νοητή συλλογή ηλεκτρονικών περιοδικών (**electronic journals collection**) μέσω INTERNET από τα γραφεία ή εργαστήρια όλου του Πανεπιστημιακού δικτύου.

Ωστόσο η αντιμετώπιση άλλων ζητημάτων, όπως η λειτουργία χώρων ομαδικής μελέτης και συνεργασίας φοιτητών δεν είναι άμεσα εφικτή με τη υφιστάμενη στενότητα χώρου.

1. Ο **κατακερματισμός** των χώρων συνεπάγεται δημιουργία αναγκών για περισσότερο προσωπικό ή/και απώλειες ανθρωποωρών σε μη παραγωγικές δραστηριότητες (βλ. παρακάτω Προσωπικό Βιβλιοθήκης).

2.5 Υλικό – Συλλογές

2.5.1 Βιβλία

1. Ένα πρώτο ζήτημα είναι ο **βασικός προσανατολισμός της Βιβλιοθήκης** σε κυρίως εκπαιδευτική ή κυρίως ερευνητική και η εξισορρόπηση μεταξύ των δύο κατευθύνσεων. Βεβαίως αυτό αποτελεί συνέπεια γενικότερων στοχοθετήσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου (εξειδίκευση του οράματος ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Κύπρου σε επίπεδο Βιβλιοθήκης).

Προς το παρόν έχει παρατηρηθεί έλλειψη **βασικών πρωτογενών δημοσιευμάτων** σε ορισμένα θεματικά αντικείμενα, ενώ δεν λείπουν τα δευτερογενή ερευνητικού χαρακτήρα δημοσιεύματα (έρευνες, κριτικές, σχολιασμοί, μελέτες). Μια ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη, συγκριτική αξιολόγηση των διαφορετικών αναγκών που καλύπτουν οι συλλογές (π.χ. εκπαίδευση προπτυχιακών, μεταπτυχιακών, κάλυψη ερευνητικών δραστηριοτήτων) θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί, εν καιρώ, με τη μέθοδο **Conspectus**. Μία συνεργασία με τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες των Ελλαδικών Πανεπιστημίων, οι οποίες άρχισαν τη σταδιακή εφαρμογή της μεθόδου το 1999, θα ήταν πραγματικά σημαντική, αν ληφθεί υπόψη το κοινό στοιχείο ενός σημαντικού αριθμού βιβλίων στην ελληνική γλώσσα. Προϋπόθεση βεβαίως για την υλοποίηση της μεθόδου Conspectus (και οποιασδήποτε άλλης μεθόδου) αποτελεί η **ολοκλήρωση της καταλογογράφησης του συνόλου της συλλογής**.

2. Ένα δεύτερο ζήτημα αποτελεί η γενικότερη **καθυστέρηση** που παρατηρείται στην **καταλογογράφηση υλικού** και συνεπάγεται απαξίωση ορισμένων βιβλίων, τα οποία δεν είναι έγκαιρα στη διάθεση των χρηστών. Το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο:
  - Στο **Τμήμα Τουρκικών Σπουδών**. Λόγω του **πολύ μικρού αριθμού** καταλογογραφημένων και άρα αξιοποιήσιμων βιβλίων (περ. 2.000-2.500) από τα 25.000 τα οποία ανήκουν στη συλλογή της Βιβλιοθήκης η εκπαιδευτική διαδικασία καθίσταται οριακά κατορθωτή για το ακαδημαϊκό προσωπικό (βλ. Επίσης παρακάτω: Προσωπικό Βιβλιοθήκης σημείο 2 για το ωράριο λειτουργίας στο παράρτημα της Βιβλιοθήκης στα Λατσία).
  - Στα βιβλία του **Τμήματος Πληροφορικής** όπου η απαξίωση συντελείται σε διάστημα μικρότερο από 2 χρόνια. Συνέπεια αυτού είναι η σχετικά μικρή χρησιμοποίηση των βιβλίων αυτών από μέλη του Τμήματος (ακαδημαϊκούς και φοιτητές).
3. Όσον αφορά την **Κυπρολογική συλλογή** παρά το γεγονός ότι είναι τοποθετημένη σε διακριτό χώρο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης, μέχρι στιγμής δεν υπάρχει σαφής καθορισμός (με έγγραφες διαδικασίες) για την ακολουθούμενη πολιτική ανάπτυξης της συλλογής και τα κριτήρια ένταξης βιβλίων και δημοσιευμάτων στη συγκεκριμένη συλλογή. Ο ασαφής χαρακτήρας των κριτηρίων ανάπτυξης της συλλογής δημιουργεί επιπρόσθετες δυσκολίες τόσο στη διαδικασία καταλογογράφησης όσο και στην διαδικασία εντοπισμού βιβλίων από τους χρήστες. Για την κατανόηση του ζητήματος αναφέρονται τα εξής ενδεικτικά παραδείγματα:
  - Δεν είναι σαφές εάν στοιχειοθετεί κριτήριο ένταξης στη Κυπρολογική συλλογή, η Κυπριακή καταγωγή ενός εκ των 4 συγγραφέων ή του μεταφραστή ενός βιβλίου Φυσικής ή Μαθηματικών.
  - Δεν είναι εφικτό να γνωρίζουμε την καταγωγή όλων ή των σημαντικότερων δημιουργών ενός βιβλίου και τη σχέση τους με την Κύπρο. Έτσι δεν εξασφαλίζεται ότι δεν υπάρχουν παρόμοια βιβλία ήδη ταξιθετημένα σε άλλες θεματικές κατηγορίες της βιβλιοθήκης, τα οποία ίσως θα έπρεπε να εντοπιστούν και να επαναταξιθετηθούν.
  - Ο χρήστης υποχρεώνεται να αναζητεί βιβλία, των οποίων το κύριο χαρακτηριστικό δεν είναι η Κύπρος, και στη Κυπρολογική συλλογή και στα ράφια της αντίστοιχης θεματικής ενότητας.
  - Ένα βιβλίο π.χ. Ιστορίας, όπου ουδείς εκ των δημιουργών είναι Κύπριος και το κύριο θέμα δεν είναι η Κύπρος αλλά παρόλα αυτά αναφέρεται με σχετική έκταση στην Κύπρο δεν είναι σαφές εάν πρέπει να ταξιθετηθεί στα ράφια της Ιστορίας ή στα ράφια της Κυπρολογικής Συλλογής.

Λόγω των γενικότερων ελλείψεων σε προσωπικό, ένα επιπλέον πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι μόνο ένα μικρό μέρος των βιβλίων της Κυπρολογικής συλλογής έχει **ενταχθεί** στο σύστημα αυτοματοποίησης της Βιβλιοθήκης **ADVANCE**. Το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής είναι εγκατεστημένο σε ξεχωριστή, ad hoc εφαρμογή σε περιβάλλον MACINTOSH. Η εφαρμογή όμως δεν είναι προσβάσιμη από τους χρήστες, παρά μόνο με τη μεσολάβηση προσωπικού της Βιβλιοθήκης.

Κρίνεται ότι η περαιτέρω ανάπτυξη, της ήδη σημαντικής Κυπρολογικής συλλογής, **πρέπει να συνεχιστεί**. Όταν όλη η συλλογή ενταχθεί στο σύστημα ADVANCE (και επομένως θα είναι προσβάσιμη μέσω του INTERNET), τα συγκεκριμένα βιβλία μπορούν να φέρουν την **ένδειξη** ότι ανήκουν στην **Κυπρολογική συλλογή (virtual collection)** τόσο στον ηλεκτρονικό κατάλογο όσο και με την ιδιαίτερη χρωματική σήμανση που χρησιμοποιείται για εύκολο εντοπισμό κατά την αναζήτηση στα ράφια των ενιαίων θεματικών κατηγοριών.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

2.5.2 Περιοδικά

1. Μια πρώτη παρατήρηση αφορά το φαινόμενο των **πολυάριθμων διακοπών** σε συνδρομές των περιοδικών. Μέσα σε λιγότερο από **10 χρόνια**, από τους **2.814** τίτλους περιοδικών που εμφανίζονται να υπάρχουν στη συλλογή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, μόνο οι **1.600** είναι τρέχοντες. Ένα μέρος των διακοπών είναι στην πραγματικότητα μη συνέχιση συνδρομών σε περιοδικά, των οποίων ορισμένοι τόμοι προήλθαν από δωρεές. Ωστόσο παραμένει ένας αριθμός της τάξεως των **1.000** περίπου τίτλων, οι συνδρομές των οποίων έχουν πράγματι διακοπεί. Το ποσοστό κρίνεται «υπέρογκο» για το σχετικά βραχύχρονο διάστημα λειτουργίας της Βιβλιοθήκης.

Η **πολιτική ανάπτυξης**, ενημέρωσης και συντήρησης της **συλλογής περιοδικών** δεν μπορεί να είναι αποκλειστική αρμοδιότητα (με την έννοια **μέλημα** μάλλον παρά δικαίωμα) του Τμήματος «ως έχει», επειδή τα αντίστοιχα κονδύλια δαπανώνται από τον προϋπολογισμό του. Πρέπει να είναι μέλημα κυρίως της **οντότητας** ή της **«έννοιας» Βιβλιοθήκη**, όπως αυτή θα είναι **και μετά** από **10, 20 και 50 χρόνια**. Αυτό άλλωστε μαρτυρά και η συνεχής ανάγκη εξασφάλισης παλαιών τευχών (back issues) από όλα σχεδόν τα Τμήματα. Η δημιουργία πολύτιμων συλλογών με πολυάριθμες ελλείψεις και διακοπές δεν είναι κάτι που συνάδει με μια ορθολογική πολιτική ανάπτυξης της συλλογής περιοδικών. Πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι η πολιτική ανάπτυξης της συλλογής περιοδικών πρέπει να καλύπτει και μια διαχρονική διάσταση της παραμέτρου «χρήστες» δηλαδή τις μελλοντικές γενιές χρηστών.

2. Μία δεύτερη πτυχή είναι ότι ορισμένα Τμήματα δαπανούν για περιοδικά ένα **δυσανάλογο υψηλό κονδύλι** σε σχέση με τον διαθέσιμο προϋπολογισμό τους για απόκτηση υλικού βιβλιοθήκης. Αποτέλεσμα της δυσαναλογίας είναι να δυσχεραίνεται σημαντικά η δυνατότητα συνέχισης των συνδρομών και να στενεύουν συνεχώς τα περιθώρια απόκτησης υλικού άλλων κατηγοριών όπως τα βιβλία και οι βάσεις δεδομένων.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των συλλογών περιοδικών είναι ότι η πρέπει να προβλέπεται και να εξασφαλίζεται η **συνέχειά** τους σε **μακρόπνοο χρονικό ορίζοντα**. Τούτο συμβαίνει επειδή η οικονομική υποχρέωση δεν εξαντλείται (όπως συμβαίνει στα βιβλία) με την καταβολή της ετήσιας συνδρομής τη χρονιά της παραγγελίας, αλλά συνεχίζεται υφιστάμενη και τις επόμενες δεκαετίες. Ούτε βέβαια αποτελεί λύση η διακοπή συνδρομών μετά από λίγα χρόνια λόγω των συνεχών (αλλά αναμενόμενων) αυξήσεων στις τιμές και της (πιθανής) ανεπάρκειας των μελλοντικών προϋπολογισμών.

3. Μια επιπρόσθετη δυσκολία στη χρήση της συλλογής των έντυπων περιοδικών στη Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου είναι η προσκόλληση σε μονομερείς «βιβλιοθηκονομικές» πρακτικές. Τα περιοδικά έχουν ταξιθετηθεί σύμφωνα με την θεματική ταξινόμηση της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσσου, ως εάν επρόκειτο η χρήση και η αξιοποίησή τους να γίνεται αποκλειστικά με επί τόπου αναζήτηση των άρθρων των περιοδικών στα ράφια. Αυτή η διευθέτηση προκαλεί έντονες και δικαιολογημένες αντιδράσεις από τους χρήστες (ακαδημαϊκούς κυρίως) αφού ο εντοπισμός ενός

συγκεκριμένου τίτλου περιοδικού στα ράφια προαπαιτεί απαραίτητα την αναζήτηση του εν λόγω περιοδικού στον ηλεκτρονικό κατάλογο μόνο και μόνο για τον εντοπισμό της θέσης του στα ράφια.

Με την προγραμματισμένη εγκατάσταση **κινητών ραφιών** για εξοικονόμηση πολύτιμου χώρου στην Βιβλιοθήκη, το πρόβλημα θα είναι εντονότερο. Είναι πραγματικά ευκαιρία η επαναταξινόηση των τόμων των περιοδικών να γίνει με τρόπο που διευκολύνει τον γρήγορο και ασφαλή εντοπισμό ενός περιοδικού από τους χρήστες χωρίς προηγούμενη προσφυγή στον κατάλογο ή στον βιβλιοθηκάριο. Η αλφαβητική ταξινόηση κατά τίτλο περιοδικού εντός γενικότερων θεματικών κατηγοριών είναι μια αποτελεσματική πρακτική σε όλα σχεδόν τα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα του εξωτερικού.

2.5.3 Βάσεις δεδομένων

1. Από άποψη αριθμού οι 33 βάσεις δεδομένων σε CD-ROM και οι 2 μέσω INTERNET αποτελούν μία αντικειμενικά αξιολογη συλλογή σε δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης και υποκαθιστούν πλήρως, με σύγχρονο και ακόμη αποτελεσματικότερο τρόπο την απουσία έντυπων ανάλογων εκδόσεων (abstracts). Ωστόσο παρατηρούνται σημαντικότερες ελλείψεις σε «κλασικές» βάσεις δεδομένων. Οι ελλείψεις αυτές ουσιαστικά δεν επιτρέπουν στη Βιβλιοθήκη να προσφέρει υποστήριξη στις ερευνητικές κυρίως ανάγκες πληροφόρησης ορισμένων Τμημάτων. Ως τέτοιες βάσεις δεδομένων κρίνονται οι παρακάτω:
  - i. **INSPEC**, κατά κύριο λόγο για το Τμήμα Φυσικής και δευτερευόντως για το Τμήμα Πληροφορικής.
  - ii. **CHEMABS**, για το Τμήμα Χημείας
  - iii. **ABI-INFORM**, για το Τμήμα Οικονομικών και το Τμήμα Διοίκησης.
  - iv. **ISI science Citation Index**, για τα Τμήματα της Σχολής Θετικών Επιστημών
  - v. **ISI Arts and Humanities Citation Index**, για τις Σχολές με Τμήματα Ανθρωπιστικών Σπουδών.

Το υψηλό κόστος ορισμένων από αυτές είναι πράγματι αποτρεπτικό τουλάχιστον για αυτόνομη απόκτηση ή πρόσβαση. Εξετάζεται ήδη η δυνατότητα κοινοπρακτικής συνεργασίας με άλλες Βιβλιοθήκες για την εξασφάλισή τους.

2. Στις περιπτώσεις βάσεων δεδομένων πολλαπλών εκδόσεων από διαφορετικούς εκδότες-διαθέτες δεν είναι διακριτά τα κριτήρια επιλογής έκδοσης. Έτσι συνυπάρχουν βάσεις δεδομένων σε εκδόσεις της SILVER PLATTER, με συνήθως ακριβότερες συνδρομές αλλά κοινό περιβάλλον αναζήτησης (interface), με βάσεις δεδομένων άλλων εκδοτών με διαφορετικά περιβάλλοντα.
3. Μέχρι στιγμής δεν κρατούνται **στατιστικά στοιχεία χρήσης** για το βαθμό αξιοποίησης και την αξιολόγηση της χρήσης των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων. Όπως όμως αναλύεται λεπτομερέστερα παρακάτω (βλ. σημείο «Βάσεις δεδομένων» της ενότητας «Προσφερόμενες υπηρεσίες») λόγω της **μη ενημέρωσης των δυνητικών χρηστών** αλλά κυρίως λόγω των πρακτικών **αδυναμιών της τεχνικής λύσης**, που είχε δοθεί για εξ αποστάσεως πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων (CD-ROM tower), η αξιοποίηση ήταν πολύ μικρή σε σημείο που σε μερικές περιπτώσεις να μη δικαιολογείται το κόστος συνδρομής. Ορισμένοι δίσκοι CD-ROM δεν έχουν καν βγει από την προστατευτική διαφανή μεμβράνη τους. Είναι μάλλον σίγουρο ότι η αξιοποίηση θα ανέλθει στα επιθυμητά επίπεδα με την εγκατάσταση των βάσεων δεδομένων στο σύστημα δικτύωσης CD-ROM ULTRANET και τη σχεδιαζόμενη καμπάνια ενημέρωσης που θα αρχίσει στο τέλος του 2000.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

2.6 Προσωπικό της Βιβλιοθήκης

Η έλλειψη προσωπικού είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την αδυναμία της βιβλιοθήκης να **αξιοποιήσει επαρκώς τον πλούτο του υλικού** που έχει συσσωρευτεί από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας του Πανεπιστημίου Κύπρου και της Βιβλιοθήκης, πολύ δε περισσότερο να αναπτύξει **νέες υπηρεσίες** οι οποίες απαιτούν **νέες ειδικότητες**. Αυτή η έλλειψη προσωπικού γίνεται εμφανής από τη σύγκριση και μόνο των παρακάτω αριθμητικών δεδομένων:

Το σύνολο των ωρών λειτουργίας των 4 βιβλιοθηκών στη διάρκεια ενός έτους ανέρχεται σε **7.708** ώρες (λαμβάνομένων υπόψη των αργιών και των περιόδων διακοπών και μειωμένου ωραρίου). Σημειώνεται ότι για τον υπολογισμό των ωρών λειτουργίας των βιβλιοθηκών πλήρες ωράριο λειτουργίας (7.30 – 20:30) έχει συνυπολογισθεί μόνο για την Κεντρική Βιβλιοθήκη και την Βιβλιοθήκη περιοδικών, ενώ για τις υπόλοιπες έχει συνυπολογισθεί «πρωινό» ωράριο λειτουργίας (7:30 – 14:30).

Από τον υπολογισμό του συνόλου των εργασίμων ωρών όλου του μόνιμου προσωπικού προκύπτει ότι οι διαθέσιμες εργάσιμες ώρες ανέρχονται σε **19.350** το χρόνο.

Από μια πρώτη σύγκριση προκύπτει ότι το **40%** (= 7.708/19.350) του χρόνου του προσωπικού είναι δεσμευμένο για να καλύπτει μόνο και μόνο την απλή διατήρηση του ανοίγματος των βιβλιοθηκών, (ένα είδος «φύλαξης» συνοδευόμενο από κάποια στοιχειώδη εξυπηρέτηση χρηστών όπως δανεισμό και επιστροφές βιβλίων, όχι όμως και επαναταξίθεση).

Από μια άλλη ανάγνωση των ίδιων στοιχείων προκύπτει ότι απομένει μόνο **1,5** άτομο ανά βιβλιοθήκη (= [19.350/7.708]-1) για να εκτελέσει **ΟΛΕΣ** τις υπόλοιπες, στοιχειώδεις και «παραδοσιακές» έστω, εργασίες που διενεργούνται στις βιβλιοθήκες και προσδίδουν νόημα στην όποια διατήρηση του ανοίγματος των βιβλιοθηκών και στο μέλλον (π.χ. παραγγελίες υλικού, παραλαβές, καταλογογράφηση, βιβλιοθέτηση, λογιστική παρακολούθηση, παρακολούθηση περιοδικών κλπ.).

Αποτέλεσμα της εμφανούς δυσαναλογίας μεταξύ διαθέσιμου προσωπικού και ωρών λειτουργίας των βιβλιοθηκών είναι η υπολειτουργία όλων των υπηρεσιών, που έχουν ήδη αναπτυχθεί ως ένα βαθμό, σε όλα τα επίπεδα και φυσικά η αδυναμία ανάπτυξης νέων υπηρεσιών και δραστηριοτήτων της βιβλιοθήκης. Ακόμη και αυτό το άνοιγμα των βιβλιοθηκών καθίσταται αδύνατο. Συγκεκριμένα:

1. Η βιβλιοθήκη της ΕΜΑ **δεν καλύπτεται καθόλου** από το προσωπικό της βιβλιοθήκης, με συνέπεια όχι μόνο την αδυναμία λειτουργίας της αλλά και την αδυναμία απλής κάλυψης του ανοίγματος της από προσωπικό της Βιβλιοθήκης. Προσωρινά, του ανοίγματος και της υποτυπώδους φύλαξης της βιβλιοθήκης επιμελείται το προσωπικό της ΕΜΑ (διοικητικό ή/και ακαδημαϊκό !). Οι συνέπειες είναι προφανείς στην ομαλή λειτουργία και στις καθαυτό ερευνητικές και διοικητικές δραστηριότητες της Μονάδας (αντικείμενο συζήτησης με τον Διευθυντή της Μονάδας 16.03.2000).
2. Το παράρτημα Λατσιών παραμένει ανοικτό **μόνον 4 πρωινά** τη βδομάδα με εκ περιτροπής μετακίνηση προσωπικού από την Κεντρική Βιβλιοθήκη (συνολικά 2 Λειτουργών και 2 υπαλλήλων εβδομαδιαίως), ενώ κατά τη διάρκεια των εορτών παραμένει **κλειστό**. Οι επιπτώσεις στο Τουρκολογικό Τμήμα είναι δραματικές για τη δυνατότητα συνέχισης της εκπαιδευτικής πράξης από τους ακαδημαϊκούς και τους φοιτητές του Τμήματος, αφού το μόνο εποπτικό εργαλείο προσέγγισης του αντικείμενου τους είναι τα βιβλία και τα περιοδικά, που υπάρχουν μεν (πάνω από 20.000 τόμοι) αλλά δεν είναι προσβάσιμα και αξιοποιήσιμα (μόνο τα 2.000-2.500 καταλογογραφημένα) από τους χρήστες (αντικείμενο συζήτησης με εκπροσώπους και τον Πρόεδρο του Τμήματος 04.04.2000 και 14.04.2000). Επιπλέον συνέπεια αυτής της μετακίνησης του προσωπικού από την Κεντρική Βιβλιοθήκη στα Λατσιαά, είναι η Βιβλιοθήκη να στερείται του παραγωγικού χρόνου των υπαλλήλων για την εκτέλεση των καθαυτό καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί. Επιπρόσθετο ζήτημα αποτελεί ο ετεροχρονισμός ωρών λειτουργίας της Βιβλιοθήκης (από 7:30 έως 14:30) και οι ώρες που οι ακαδημαϊκοί μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν (το πλείστον απογεύματα μετά τα μαθήματα). Κρίνεται αναγκαία η άμεση πρόσληψη Τουρκολόγων Βιβλιοθηκονόμων για να αναλάβουν όλη τη λειτουργία της Βιβλιοθήκης σε πλήρες ωράριο. Η σχετική έγκριση έχει δοθεί από τα όργανα του Πανεπιστημίου, έχει «εντοπιστεί» κονδύλι (έσοδα Βιβλιοθήκης παρελθόντων ετών) για χρηματοδότηση μίσθωσης υπηρεσιών αλλά δεν προβλέπεται η αξιοποίησή του εντός του 2000 λόγω έλλειψης του σχετικού κωδικού στον Προϋπολογισμό του 2000.
3. Σε μια προσπάθεια να λειτουργεί σε πλήρες ωράριο **τουλάχιστον** η Κεντρική Βιβλιοθήκη, **όλοι οι υπάλληλοι** είναι αναγκασμένοι να καλύπτουν σχεδόν **σε καθημερινή βάση** και **υπηρεσίες «φύλαξης»-εξυπηρέτησης** της Κεντρικής Βιβλιοθήκης (κυκλοφορία υλικού). Συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι οι αυτόνοτες για μια βιβλιοθήκη λειτουργίες, όπως π.χ. η καταλογογράφηση, να έχουν πρακτικά ανασταλεί και αναγκαστικά να προωθούνται για καταλογογράφηση αποκλειστικά και μόνο τα θεωρούμενα ως «επείγοντα» (ήτοι υλικό περιορισμένου δανεισμού για μαθήματα τρέχοντος εξαμήνου) και τούτο μόνο στα «διαλείμματα» του προσωπικού που μεσολαβούν μεταξύ των βαρδιών κάλυψης της εξυπηρέτησης χρηστών.

Μία άλλη διάσταση, ίσως περισσότερο σημαντική από την αριθμητική στελέχωση της Βιβλιοθήκης, αποτελεί η **ποιοτική σύνθεση του προσωπικού**, η ψυχολογία του και το επίπεδο ικανοποίησης από την εργασία του. Στην παρούσα έκθεση δεν έχει, βεβαίως, θέση μια λεπτομερής και εξατομικευμένη αξιολόγηση του προσωπικού. Αυτό που πρέπει ωστόσο να επισημανθεί είναι το γενικότερο κλίμα που επικρατούσε στο χώρο εργασίας. Το κλίμα αυτό χαρακτηριζόταν από πεσμένο ηθικό, αίσθηση διεκπεραίωσης διαδικασιών ρουτίνας, ματαιότητας, συντήρησης των χρόνια άλυτων προβλημάτων, αδυναμία θεώρησης διεξόδου, έλλειψη πληροφόρησης, προσωπικού ενδιαφέροντος και ενεργού εμπλοκής στα τεκταινόμενα της Βιβλιοθήκης. Υπήρχε επίσης μία περιρρέουσα αντιπαλότητα μεταξύ των επί μέρους ατόμων των διαφορετικών κατηγοριών προσωπικού (Λειτουργοί – Βιβλιοθηκονόμοι – Βοηθοί – πτυχιούχοι – μη πτυχιούχοι κλπ.).

Ένα πρώτο μέλημα από πλευράς μου ως Διευθυντής της Βιβλιοθήκης ήταν η προσπάθεια να σταματήσει η περιχαράκωση των διαφορετικών τομέων και λειτουργιών και να δοθεί έμφαση στην αναγνώριση της ανάγκης συνεργασίας, στην αξία της συμπληρωματικότητας και της αλληλεξάρτησης των διαφόρων ατόμων και ομάδων αλλά κυρίως στη συνειδητοποίηση της εκπλήρωσης κοινά αποδεκτών και επιδιωκόμενων στόχων.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

2.7 Προσφερόμενες Υπηρεσίες προς χρήστες

Σε αντίθεση με τις εσωτερικές λειτουργίες, οι οποίες, στο πλαίσιο των δεδομένων συνθηκών (ανεπάρκεια χώρων και έλλειψη προσωπικού), εκτελούνται σε ικανοποιητικό βαθμό, η κατάσταση είναι εντελώς ελλειμματική όσον αφορά στην έκταση και ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους χρήστες. Δεν υφίστανται ούτε κατά προσέγγιση **υπηρεσίες υποστήριξης** της Βιβλιοθήκης, όπως:

1. Λειτουργίες **επιμόρφωσης χρηστών (user training)** για χρήση και αξιοποίηση του υλικού της Βιβλιοθήκης με τη μορφή διοργάνωσης σεμιναρίων. Οι φοιτητές καλούνται να χρησιμοποιήσουν τη βιβλιοθήκη στα τέσσερα χρόνια των σπουδών τους με μόνο εφόδιο την **45λεπτη** ενημέρωση που τους έγινε την πρώτη εβδομάδα της εισαγωγής τους στο Πανεπιστήμιο και τα ειδικά φυλλάδια οδηγιών χρήσης. Πέραν αυτού ουδέν.
2. Λειτουργίες **υποστήριξης χρηστών** με τη μορφή **γραφείου βοήθειας (help desk)** στο οποίο οι χρήστες να απευθύνονται για την αντιμετώπιση εύκολα επιλύσιμων προβλημάτων.
3. Τομέας **βιβλιογραφικής υποστήριξης κατά θεματικά αντικείμενα** ακόμη και του εντοπισμού βιβλίων από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης μέσω του ηλεκτρονικού καταλόγου.
4. Υποστήριξης για ορισμένα είδη υλικού (π.χ. βάσεις δεδομένων) σε επίπεδο τεχνικής υποστήριξης π.χ. τρόπος αναζήτησης ανεξάρτητα από θεματικό αντικείμενο.
5. Δραστηριότητες **ενεργητικής προώθησης υπηρεσιών πληροφόρησης** (proactive information services) όπως η επιλεκτική διανομή πληροφοριών (SDI: Selective Dissemination of Information) ανά θεματικό και ερευνητικό ενδιαφέρον.

Οι υποστηρικτικές υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης όπως τα σεμινάρια επιμόρφωσης και η βοήθεια χρηστών προϋποθέτουν, βεβαίως, επαρκές (ποσοτικά και ποιοτικά) προσωπικό στη Βιβλιοθήκη καθώς και χρόνο διαθέσιμο για οργάνωση, σωστή προετοιμασία, αξιολόγηση και προσαρμογή των σεμιναρίων στις ανάγκες και προσδοκίες των χρηστών.

Λόγω και της έλλειψης κρίσιμης μάζας κατάλληλου προσωπικού, δεν κατέστη δυνατόν να αναπτυχθούν ουσιαστικές υπηρεσίες πληροφόρησης, οι οποίες αποτελούν ιδιαίτερο τομέα και χαρακτηρίζουν μια σύγχρονη βιβλιοθήκη σε ένα Πανεπιστήμιο, όπως η **θεματική βιβλιογραφική υποστήριξη χρηστών (reference department)**. Παρά το γεγονός ότι ήδη υπάρχουν συνδρομές για **35 βάσεις δεδομένων**. Όσο δεν υπάρχει διαθέσιμο προσωπικό για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών υποστήριξης το αποκτώμενο υλικό σε βιβλία, περιοδικά, βάσεις δεδομένων, πολυμέσα κ.λ.π. μένει σε μεγάλο βαθμό ουσιαστικά ανεκμετάλλευτο και οι οικονομικές δαπάνες, που πράγματι γίνονται κάθε χρόνο, δεν μετατρέπονται τελικά σε επενδύσεις τεχνολογίας.

Αναμένεται η κατάσταση να αλλάξει με την έγκριση του προϋπολογισμού που έχει υποβληθεί από το Πανεπιστήμιο στη Βουλή για την τριετία 2001-2003.

Οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής πληροφόρησης αναφέρονται λεπτομερέστερα στο τρίτο μέρος.

2.8 Ηλεκτρονικός Κατάλογος υλικού – Λογισμικό σύστημα αυτοματισμού Βιβλιοθήκης

Με βάση προσεγγιστικές εκτιμήσεις υπάρχουν συνολικά **170.000 ακαταλογογράφητα βιβλία**, τα οποία βέβαια παραμένουν αναξιοποίητα από την ημέρα παραλαβής τους (από 1 έως 7 χρόνια), ομαδοποιημένα προσωρινά (;) και τοποθετημένα σε ράφια ή ακόμη και σε κιβώτια, τσάντες, μεγάλες σακούλες κλπ. σε αποθηκευτικούς χώρους (Πλατάνη, Λυόμενα, εργαστήριο καταλογογράφησης, Ενωτιάδη κλπ.). Με βάση τα σημερινά δεδομένα και μια δυναμικότητα καταλογογράφησης από το προσωπικό της βιβλιοθήκης της τάξεως των 5.000 βιβλίων κατά μέγιστο το χρόνο, εύκολα προκύπτει ότι τα υπόλοιπα βιβλία θα ενταχθούν στον ηλεκτρονικό κατάλογο σε **34 χρόνια (!)** (= 170.000 / 5.000), εφόσον όμως **δεν αγοραστεί κανένα νέο βιβλίο για τα επόμενα 34 χρόνια (!)**.

Όσον αφορά τα ήδη καταλογογραφημένα βιβλία (ή σωστότερα τις εγγραφές που βρίσκονταν ήδη στο σύστημα), η **ασυμβατότητα** του προηγούμενου συστήματος (TINLIB) με τα διεθνή πρότυπα (ISO 2709) και μορφότυπα ανταλλαγής δεδομένων (MARC format) είχε ως αποτέλεσμα να μεταφερθούν και στο νέο σύστημα (ADVANCE) ορισμένα προβλήματα σε επίπεδο δεδομένων. Τα προβλήματα αυτά είχαν και έχουν επιπτώσεις στην ποιότητα, την αξιοπιστία και τη συνέπεια του σημερινού ηλεκτρονικού καταλόγου της Βιβλιοθήκης. Ενδεικτικά αναφέρονται:

1. **Αρχεία καθιερωμένων αποδόσεων** (authority files). Το TINLIB μη έχοντας διακριτά υποπεδία για κάθε υποκατηγορία καθιερωμένων αποδόσεων (όπως ορίζεται στο MARC) συγκέντρωνε όλους τους καθιερωμένους όρους σε ένα μοναδικό πεδίο. Έτσι, αναγκαστικά, τα δεδομένα μεταφέρθηκαν αυτούσια σε ένα υποπεδίο (606 του MARC) στο νέο σύστημα ADVANCE, με στόχο να καταχωρηθούν στο σωστό υποπεδίο εν ευθέτω χρόνο από την εταιρεία προμήθειας του συστήματος, χωρίς ωστόσο να είναι σαφές (ή γνωστό) στη Βιβλιοθήκη και κατ' επέκταση στο Πανεπιστήμιο, ο βαθμός επιτρεπόμενης εμπλοκής ή παρέμβασης της (όποιας) εταιρείας σε τέτοιου είδους ζητήματα. Οι Βιβλιοθήκες είναι υπεύθυνες να αποφασίζουν και ορίζουν τους κανόνες καταλογογράφησης του υλικού τους, με βάση τις δικές τους ανάγκες και ασφαλώς σε καμία περίπτωση οι εταιρίες προμήθειας του λογισμικού. Ειδικά η δημιουργία και συντήρηση των αρχείων καθιερωμένων αποδόσεων είναι μια συνεχής και αδιάλειπτη (εσωτερική) λειτουργία της Βιβλιοθήκης η οποία διαρκεί όσο συντηρεί κατάλογο του υλικού της. Έχει δε στόχο την ομογενοποίηση, συνέχεια και συνέπεια των αποδιδόμενων όρων που χρησιμοποιούνται για αναζήτηση του υλικού (θέματα, συγγραφείς, εκδότες, τοπωνύμια, σειρές, οργανισμοί κλπ).
2. Οι **παράλληλοι τίτλοι** στο TINLIB αποτελούσαν (σε αντίθεση με τους ορισμούς του μορφότυπου MARC) ξεχωριστή εγγραφή. Εμφανίζονταν έτσι για ορισμένες χιλιάδες βιβλίων δύο εγγραφές: μία κανονική και μία δεύτερη του παράλληλου τίτλου. Με τη μεταφορά των δεδομένων, που πραγματοποίησε η εταιρεία, από το παλιό σύστημα στο νέο, οι μεν (κανονικές) εγγραφές συμπληρώθηκαν αυτόματα από τους παράλληλους τίτλους, ταυτόχρονα όμως μεταφέρθηκαν και οι **διπλές εγγραφές** των παράλληλων τίτλων. Η διαγραφή αυτών των εγγραφών με αυτόματο και μαζικό τρόπο θεωρήθηκε παρακινδυνευμένη γιατί πιθανόν να συμπεριλάμβανε χρήσιμες εγγραφές και κρίθηκε ότι η διαγραφή έπρεπε να γίνει προσεκτικά για μία προς μία διπλοεγγραφή.
3. Ένας ακόμη λόγος που ο αριθμός των καταχωρημένων εγγραφών στα συστήματα (παλιό και νέο) ήταν πολύ μεγαλύτερος από τα βιβλία που πραγματικά αντιστοιχούσαν στη συλλογή, οφειλόταν και στις λεγόμενες **εγγραφές προ-καταλογογράφησης**. Το TINLIB δεν είχε (;) δυνατότητα να χρησιμοποιεί αρχεία εργασίας (working files) ξεχωριστά από τον κανονικό κατάλογο. Με τη μεταφορά των δεδομένων δεν μεταφέρθηκαν μόνο οι εγγραφές που αντιστοιχούσαν σε βιβλία της συλλογής αλλά και οι εγγραφές που είχαν καταβιβαστεί (downloading) από το INTERNET (MELVYL κλπ.) για να ταυτιστούν με βιβλία που υπάρχουν, να τύχουν επεξεργασίας και να καταχωρηθούν ως κανονικές εγγραφές. Αποτέλεσμα ήταν κάποιες χιλιάδες εγγραφές, οι οποίες ήταν μεν χρήσιμες για μελλοντική καταλογογράφηση, αλλά **παραπλανητικές** για τον ανυποψίαστο χρήστη, αφού δεν αντιπροσώπευαν βιβλία. Από ειδικές αναφορές (report) του συστήματος και εκτιμήσεις, ο ηλεκτρονικός κατάλογος στο νέο σύστημα περιελάμβανε συνολικά **93.000 εγγραφές** από τις

οποιές μόνο **30-40.000** αντιστοιχούσαν πραγματικά σε **βιβλία ή αντίτυπα**. Οι υπόλοιπες 40-50.000 έπρεπε να διαγραφούν ή να μεταφερθούν.

Όσον αφορά την **ποιότητα των καταλογογραφημένων εγγραφών** ο κατάλογος χαρακτηριζόταν από μεγάλη ασυνέπεια λόγω έλλειψης, ασάφειας, ή χαλαρότητας στην εφαρμογή των διαφόρων κανόνων καταλογογράφησης (καθιερωμένες αποδόσεις) και της εμπλοκής πολλών εναλλασσόμενων εθελοντών, με τις καλύτερες των προθέσεων αλλά χωρίς τον απαιτούμενο έλεγχο ποιότητας και προσαρμογής των εγγραφών στους κανόνες, από τη Βιβλιοθήκη.

Σχετικά με την καταλογογράφηση υλικού διαφορετικών ειδών ή προελεύσεων σημειώνεται ότι:

1. Οι συλλογές που αφορούσαν βάσεις δεδομένων, πολυμέσα (multimedia), ταινίες video, μικροταινίες (microfilms), μικροδελτία (microfiche), ακουστικές ή μουσικές κασέτες, μουσικούς δίσκους, CD κλπ. **δεν είχαν καταχωρηθεί** στο σύστημα ADVANCE. Ορισμένα από αυτά καταγράφονταν απλά σε ξεχωριστά αρχεία (π.χ. EXCEL)
2. Οι **δωρεές** βιβλίων **δεν καταχωρούντο** στο σύστημα. Γινόταν χειρόγραφη καταγραφή σε κινητά φύλλα. Έτσι όμως:
  - ήταν αδύνατη η αναζήτηση αυτού του υλικού με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει έλεγχος για αποφυγή πιθανών ακούσιων διπλοπαραγγελιών.
  - Πλήρης αδυναμία αξιοποίησης του υπάρχοντος υλικού αφού μετά την παραλαβή συσκευάζονται σε κιβώτια λόγω έλλειψης διαθέσιμου χώρου για ταξίθευση σε ράφια μέχρι την καταλογογράφηση.
  - Αδυναμία εκτίμησης της αξίας των (μη χρηματικών) δωρεών, για κάλυψη λογιστικών και ελεγκτικών αναγκών.

Όσον αφορά αυτό καθ' αυτό το λογισμικό **σύστημα ADVANCE**, τα περισσότερα υποσυστήματα (modules) του λογισμικού ήταν ήδη εγκατεστημένα, λειτουργούσαν και χρησιμοποιούντο για την εκτέλεση των καθημερινών βιβλιοθηκονομικών και συναφών εργασιών. Υπήρχαν όμως εκκρεμότητες σε ευάριθμα επιμέρους θέματα, που αφορούσαν κυρίως αναβαθμίσεις νεότερων εκδόσεων, παραμετροποιήσεις σύμφωνα με διεθνείς πρακτικές ή επιλογές της Βιβλιοθήκης κλπ. Οι εκκρεμότητες αυτές επηρέαζαν την πλήρη αξιοποίηση του συστήματος. Ως τέτοιες αναφέρονται χαρακτηριστικά:

- Εγκατάσταση εφαρμογής με βάση το πρωτόκολλο Z39.50 για την επικοινωνία με άλλα διαφορετικά συστήματα στο web με ενιαίο τρόπο αναζήτησης, και την εξ αποστάσεως πρόσβαση του καταλόγου από όλους τους χρήστες του INTERNET μέσω web.
- Κλείσιμο οικονομικής χρήσης.
- Δημιουργία νέων κωδικών κέντρων κόστους.
- Παραμετροποίηση δωρεών.
- Μαζική ανανέωση συνδρομών περιοδικών.
- Κρατήσεις και ανανεώσεις υλικού εξ αποστάσεως από τους χρήστες.
- Ταξίθευση αποτελεσμάτων αναζήτησης σε αλφαβητική σειρά για τις ελληνικές εγγραφές.
- Δυνατότητα προκράτησης εξ αποστάσεως.
- κλπ.

Για τους λόγους αυτούς η παραλαβή του συστήματος από την προμηθεύτρια εταιρία δεν είχε ολοκληρωθεί.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

2.9 Ηλεκτρονικά περιοδικά

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, από το Νοέμβριο 1999, υπήρχε δυνατότητα πρόσβασης σε 110 ηλεκτρονικά περιοδικά. Η ανυπαρξία όμως υπηρεσιών βιβλιοθήκης και πληροφόρησης μέσω web (π.χ. αλφαβητικοί και θεματικοί κατάλογοι με οργανωμένες συνδέσεις στα εν λόγω περιοδικά) δεν επέτρεπε την ενημέρωση και πλήρη αξιοποίηση αυτής της δυνατότητας από τους χρήστες, ούτε βέβαια την συντήρηση αρχείου με στατιστικά προσβάσεων για εξαγωγή συμπερασμάτων. Επιπλέον πρόβλημα αποτελούσε τόσο για τη Βιβλιοθήκη όσο και για τους χρήστες, η ανάγκη χορήγησης συνθηματικών και κωδικών πρόσβασης σε κάθε χρήστη, για κάθε εκδότη-διαθέτη ή/και περιοδικό.

2.10 Βάσεις δεδομένων σε CD-ROM

Σχετικά με την εξ αποστάσεως πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων, που διαθέτει η Βιβλιοθήκη στη συλλογή της, είχε μεν αναγνωριστεί η ανάγκη αλλά η τεχνική λύση που είχε επιλεγεί δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα:

Για την αξιοποίηση οποιασδήποτε βάσης δεδομένων απαιτείτο η προ-εγκατάσταση του αντίστοιχου λογισμικού αναζήτησης (client) της συγκεκριμένης βάσης δεδομένων στον υπολογιστή του κάθε χρήστη. Επιπλέον την ώρα της χρήσης ήταν απαραίτητο να βρίσκεται στον οδηγό (drive) του εξυπηρετητή (CD-ROM server) ο αντίστοιχος δίσκος (ή δίσκοι) CD-ROM της βάσης δεδομένων. Με τον τρόπο αυτό:

- Επιτρέπεται, θεωρητικά, η ταυτόχρονη χρήση το πολύ 7 βάσεων δεδομένων από τις 33 διαθέσιμες, όσοι δηλαδή και οι οδηγοί (drives) του εξυπηρετητή. Αυτό όμως ισχύει μόνον εφόσον η κάθε βάση αποτελείται από 1 μόνο CD-ROM, στην πράξη βεβαίως υπάρχουν στη βιβλιοθήκη βάσεις που αποτελούνται από πολύ περισσότερα CD-ROM.
- Ακόμη και έτσι δημιουργούνται επιπλέον προβλήματα χωρίς να εξασφαλίζεται η χρήση της βάσης από κάποιο «νέο» χρήστη την στιγμή που χρειάζεται τη βάση. Η διαδικασία που ακολουθείται προϋποθέτει συνεννόηση με τα αρμόδια άτομα στη Βιβλιοθήκη, ορισμό του χρόνου χρήσης, ενημέρωση όσων χρησιμοποιούσαν την ήδη εγκατεστημένη βάση, απομάκρυνση των CD-ROM της «παλιάς» βάσης, εγκατάσταση των CD-ROM της «νέας» βάσης, κοκ.
- Η εγκατάσταση όλων των client σε όλους τους προσωπικούς υπολογιστές των χρηστών είναι πρακτικά ανέφικτη με δεδομένο τον αριθμό των υπολογιστών σε ένα Ίδρυμα όπως το Πανεπιστήμιο.
- Για κάθε αναβάθμιση του λογισμικού αναζήτησης σε μία βάση θα έπρεπε να εγκαθίσταται και να προσαρμόζεται ο νέος client στους υπολογιστές όλων των ενδιαφερομένων χρηστών.
- Λόγω της ανεπάρκειας και των περιορισμών που προκύπτουν από τη συγκεκριμένη επιλογή, ορισμένα CD-ROM βρίσκονται μόνιμα δανεισμένα (!) σε Τμήματα για αποκλειστική αξιοποίηση από χρήστες του Τμήματος χωρίς να είναι δυνατή η αξιοποίησή τους από άλλους χρήστες εντός και εκτός Τμήματος.

Το προσωπικό της Βιβλιοθήκης δεν έχει την απαραίτητη εξοικείωση με τη χρήση των περισσότερων βάσεων (τεχνικές και στρατηγικές αναζήτησης, δομή περιεχομένου, θεματική κάλυψη, δυνατότητες αξιοποίησης περιεχομένου κλπ). Η Βιβλιοθήκη λόγω έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού, έχει πρακτικά αναγκαστεί να αποποιηθεί της ευθύνης παροχής υπηρεσιών πληροφόρησης από τις βάσεις δεδομένων, τις οποίες διατηρεί.

2.11 Δανεισμός (κυκλοφορία υλικού)

Λόγω της έλλειψης προσωπικού αναγκάζονται όλοι οι απασχολούμενοι στη Βιβλιοθήκη (μόνιμοι και εργοδοτούμενοι φοιτητές) να καλύπτουν, εκ περιτροπής, τις ανάγκες στον τομέα κυκλοφορίας υλικού (κρατήσεις - δανεισμός – επιστροφές - πρόστιμα). Επιπλέον η εκπαίδευση των εργοδοτούμενων φοιτητών κάθε άλλο παρά η απαιτούμενη είναι. Παρά την έκδηλη διάθεσή τους για εξυπηρέτηση η εμπλοκή πολλών δημιουργεί λάθη και παραλείψεις με συνέπεια την αναξιοπιστία της Βιβλιοθήκης στο θέμα των οφειλών επιστροφής δανεισμένων βιβλίων και επιβολής προστίμων.

2.12 Διαδανεισμός

Η υπηρεσία είναι «υποτονική». Από πλευράς χρήσης αντιστοιχούν περίπου 3 άρθρα ανά μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού. Ένας λόγος είναι οι τηρούμενες διαδικασίες, οι οποίες αποδεικνύονται χρονοβόρες σε ορισμένα Τμήματα και αποθαρρύνουν τους χρήστες από τη χρήση της υπηρεσίας. Οι πηγές διαδανεισμού περιορίζονται μόνο στο **Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών** και στη **Βρετανική Βιβλιοθήκη**. Σε πολλές περιπτώσεις οι χρόνοι απόκρισης του δικτύου διαδανεισμού είναι μικρότεροι από τους χρόνους που απαιτούνται για την εξασφάλιση υπογραφής από τον υπεύθυνο του Τμήματος.

Το ίδιο ισχύει και για την συμμετοχή της Βιβλιοθήκης ως προμηθεύτρια φωτοαντιγράφων στο πλαίσιο του Δικτύου Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών. Από τη θέση μου ως συντονιστής του Δικτύου Διαδανεισμού, από την πρώτη ημέρα λειτουργίας του, αλλά και σύμφωνα με τα τηρούμενα στο ΕΚΤ

στατιστικά στοιχεία, προκύπτει ότι η συμμετοχή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι πολύ μικρότερη των πραγματικών (=αντικειμενικών) δυνατοτήτων της με βάση και μόνο τον αριθμό των περιοδικών που περιλαμβάνει στη συλλογή της (25^η θέση στον πίνακα των 125 προμηθευτών, 5^η με βάση το μέγεθος της συλλογής περιοδικών).

2.13 Παρουσία στο INTERNET

Η παρουσία της Βιβλιοθήκης στο INTERNET είναι ανύπαρκτη. Υπάρχουν μόνο δύο σελίδες με περιγραφικό υλικό, οι οποίες δεν έχουν ενημερωθεί από την ημέρα που δημιουργήθηκαν. Η μόνη πληροφοριακή σύνδεση παραπέμπει στη ψηφιακή Βιβλιοθήκη την οποία δημιούργησε ο γράφων στο ΕΚΤ (το γεγονός βεβαίως με τιμά αλλά αυτό δεν αρκεί).

2.14 Συνεργασίες

1. Είχαν αναπτυχθεί συνεργασίες με το υπό δημιουργία **Δίκτυο Κυπριακών Βιβλιοθηκών** (Cyprus Libraries Network). Οι εσωτερικές αδυναμίες της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου δεν της επέτρεψαν να συμβάλλει ουσιαστικά στην υλοποίηση του Δικτύου συνεργασίας. Στα θετικά ωστόσο συγκαταλέγεται η συμφωνία για κοινοπρακτική πρόσβαση στη βάση δεδομένων **Searchbank**.
2. Η Βιβλιοθήκη είχε φροντίσει να συμπεριληφθεί η συλλογή της στον «**Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών** στις Ελληνικές Επιστημονικές Βιβλιοθήκες» που συντηρείται από το ΕΚΤ(Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης) στην Ελλάδα.
3. Η συμμετοχή της Βιβλιοθήκης στο Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών της έδωσε το δικαίωμα να συμμετέχει ενεργά στο **Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών** που συντονίζεται από το ΕΚΤ. Η συμμετοχή της ωστόσο είναι κατώτερη των δυνατοτήτων της για τους παρακάτω λόγους:
  - Ως προμηθευτής δεν επιλέγεται από τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες μέλη του Δικτύου επειδή δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία των συλλογών της (Έτος-Τόμος έναρξης, πληρότητα συλλογής) στον προαναφερθέντα Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών, ο οποίος αποτελεί την τεκμηριωτική βάση για τη λειτουργία του Δικτύου.
  - Ως πελάτης η εσωτερική διαδικασία που απαιτείται πριν φθάσει το αίτημα του ενδιαφερομένου στη Βιβλιοθήκη αποδεικνύεται αρκετές φορές χρονοβόρα και αποφεύγεται.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

3 Μέρος Τρίτο: Πρόοδος μέχρι τώρα εργασιών - Στόχοι για 2000 – 2003.

Το πρώτο διάστημα ανάληψης των καθηκόντων μου, στην αρχή με την ιδιότητα ως Εμπειρογνώμων σε θέματα Βιβλιοθηκών και στη συνέχεια από τη θέση του Διευθυντή της Βιβλιοθήκης, αφιερώθηκε κατά κύριο λόγο στην καταγραφή των εσωτερικών διαδικασιών, των προσφερόμενων υπηρεσιών και εν γένει της υπάρχουσας κατάστασης στη Βιβλιοθήκη και το Πανεπιστήμιο. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκαν μια σειρά συναντήσεων και ενημερώσεων από το προσωπικό βιβλιοθήκης, μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού και εκπροσώπους των φοιτητών.

Παράλληλα, η συμμετοχή στη Σύγκλητο βοήθησε σημαντικά στο να σχηματίσω, σχετικά γρήγορα, μια αρκετά καλή εικόνα για την πορεία των ακαδημαϊκών επιλογών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Μου δόθηκε έτσι η δυνατότητα να εντοπίσω τις ανάγκες πληροφόρησης από πλευράς ακαδημαϊκών και να ιεραρχήσω τις ενέργειες που έπρεπε να αναληφθούν για την επίλυση των πλέον επειγόντων ζητημάτων που αφορούσαν υπηρεσίες, τις οποίες θα μπορούσε άμεσα η Βιβλιοθήκη να προσφέρει στους ακαδημαϊκούς.

Σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα υπήρχε, σε τακτική εβδομαδιαία βάση, συνεχής επικοινωνία και συνεργασία με τους προϊσταμένους των Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου και τον Διευθυντή Διοίκησης. Η συνεργασία αυτή βοήθησε αφενός να γνωρίσω την κατάσταση στο γενικότερο περιβάλλον του Πανεπιστημίου και αφετέρου να εκτιμήσω τους απαιτούμενους χρόνους και διαδικασίες για την εξασφάλιση των πόρων που απαιτούνται για την οργάνωση των υφιστάμενων και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών στη Βιβλιοθήκη, η δημιουργία των οποίων απαιτεί εγκρίσεις και από εξωπανεπιστημιακούς παράγοντες και θεσμούς.

Η ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών και των ρόλων που καλείται να διαδραματίσει το Πανεπιστήμιο Κύπρου, προδιαγράφεται από 3 κατευθύνσεις:

1. Οργάνωση των υφιστάμενων υπηρεσιών και λειτουργιών.
2. Ανάπτυξη νέων υπηρεσιών ψηφιακής πληροφόρησης.
3. Σταδιακή μετεξέλιξη σε «κέντρο μαθησιακών πόρων», δηλαδή ένταξη και προσαρμογή των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική πράξη και ουσιαστική υποστήριξη στην ερευνητική δραστηριότητα του Πανεπιστημίου.

Οι συγκεκριμένοι **άμεσοι στόχοι**, που ετέθησαν για την τετραετία 2000-2003, αναλύονται σε 5 άξονες:

- 1 Καταλογογράφηση υλικού
- 2 Δημιουργία ψηφιακής βιβλιοθήκης
- 3 Εξασφάλιση διαθέσιμων χώρων
- 4 Οργάνωση υφιστάμενων υπηρεσιών
- 5 Ανάπτυξη νέων υπηρεσιών

3.1 Καταλογογράφηση υλικού

Η καταλογογράφηση του υλικού επιμερίστηκε σε 3 φάσεις:

3.1.1.1 Ποιοτικός έλεγχος και εκκαθάριση του ηλεκτρονικού καταλόγου

1. Αφορά την **σύνταξη κανόνων** για την απόδοση και καθιέρωση όρων, με βάση τους οποίους αναπτύσσονται τα αρχεία καθιερωμένων αποδόσεων (authority files) και καταλογογραφούνται τα βιβλία. Οι βασικοί κανόνες έχουν ήδη συνταχθεί και ακολουθούνται για τις νέες καταλογογραφήσεις των βιβλίων από τον Απρίλη 2000 και εντεύθεν.
2. **Διόρθωση** των «καθιερωμένων όρων» που υπήρχαν και προσαρμογή τους στους παραπάνω κανόνες. Η διόρθωση άρχισε τον Απρίλη 2000 και θα συνεχίζεται τουλάχιστον για τον επόμενο χρόνο. Έχουν ήδη διορθωθεί μέχρι τώρα τα αρχεία συγγραφέων, εκδοτικών οργανισμών, ονομάτων-θεμάτων, ενώ συνεχίζεται η διόρθωση στα αρχεία θεμάτων (γράμμα Η αγγλικού αλφαβήτου) και των σειρών.
3. **Μεταφορά** των καθιερωμένων όρων από το ενιαίο πεδίο 606 στα επί μέρους πεδία. Ισχύει ό,τι και στη διόρθωση. Η συντήρηση των αρχείων θα συνεχιστεί και μετά την ολοκλήρωση των διορθώσεων, αφού η διαδικασία ελέγχου και συντήρησης καθιερωμένων αποδόσεων αποτελεί πλέον

πάγια εσωτερική λειτουργία του Τομέα Καταλογογράφησης. Για την εκτέλεση των παραπάνω λειτουργιών (1-3) ορίστηκε ένας Βοηθός Βιβλιοθηκονόμος, μέλος του μόνιμου προσωπικού.

4. Εντοπισμός, **διαγραφή** των **διπλών** και **απομάκρυνση** των «**παραπλανητικών**» εγγραφών από τον κύριο κατάλογο της Βιβλιοθήκης. Η διαδικασία άρχισε τον Απρίλη 2000. Συνεργάστηκαν 4 μέλη του προσωπικού. Έχουν ήδη απομακρυνθεί περισσότερες από **30.000** εγγραφές αυτών των κατηγοριών.

Παρά το γεγονός ότι ορισμένες διορθώσεις θα συνεχίζονται επί μακρόν, ο κατάλογος, από άποψη ποιότητας δεδομένων, κρίθηκε ότι επιδέχεται διάθεσης μέσω web σε απομακρυσμένους χρήστες. Ο κατάλογος βρίσκεται στη διαδικτυακή διεύθυνση <http://webopac.ucy.ac.cy>.

3.1.2 Αναδρομική καταλογογράφηση

Για το μεγάλο όγκο των **170.000** περίπου ακαταλογογράφητων βιβλίων προκρίθηκε η λύση της **αναδρομικής καταλογογράφησης** (retrospective cataloguing) με προσφυγή σε **υπηρεσίες τρίτων**. Η έλλειψη αντίστοιχου κονδυλίου στον προϋπολογισμό του 2000 δεν επέτρεψε την έναρξη των διαδικασιών, οι οποίες προγραμματίζονται για τους πρώτους μήνες του 2001 με την έγκριση του νέου προϋπολογισμού από τη Βουλή στον οποίο υπάρχει η πρόνοια για καταλογογράφηση. Ωστόσο ήδη έγινε εκτίμηση του ύψους του συνολικά απαιτούμενου κονδυλίου και της κατανομής του στην τριετία 2001-2003. Εξασφαλίστηκε επίσης, με απόφαση της Συγκλήτου, η συμφωνία των Τμημάτων να συνεισφέρουν ποσοστιαία από τον προϋπολογισμό τους των επόμενων χρόνων για την συμπλήρωση των απαιτούμενων κονδυλίων της αναδρομικής καταλογογράφησης. Επισημαίνεται ότι η χρησιμοποίηση υπηρεσιών τρίτων δεν απαλλάσσει τη Βιβλιοθήκη από την εμπλοκή της στη διαδικασία της αναδρομικής καταλογογράφησης, αφού η Βιβλιοθήκη είναι «υποχρεωμένη» να προετοιμάσει το προς καταλογογράφηση υλικό, να θέσει προτεραιότητες, αλλά κυρίως να επιβλέπει την ποσοτική και ποιοτική παραλαβή των έτοιμων εγγραφών. Ειδικά την «υποχρέωση» του ποιοτικού ελέγχου δεν είναι δυνατόν να την «εκχωρήσει» σε τρίτους. Αυτό μεταφράζεται σε ανάγκη επιπλέον προσωπικού για την περίοδο που θα διαρκεί η αναδρομική καταλογογράφηση.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

3.1.3 Καταλογογράφηση τρεχουσών προσκτήσεων

Σήμερα η καταλογογράφηση βασίζεται ουσιαστικά σε **ένα (!) μόνο** μόνιμο Βοηθό Βιβλιοθηκονόμο. Με την παρούσα οριακή, αριθμητική στελέχωση του προσωπικού δεν είναι δυνατή η ενίσχυση του τομέα καταλογογράφησης με μετακίνηση προσωπικού από άλλους τομείς. Αυτό θα σήμαινε παντελή αναστολή άλλων λειτουργιών. Με την πρόσληψη νέων θέσεων εντός του 2000 και του 2001 και τη δημιουργία **ομάδας καταλογογράφων**, προγραμματίζεται η σταδιακή εξασφάλιση της **έγκαιρης καταλογογράφησης των τρεχουσών προσκτήσεων** (10-12.000 βιβλία) κάθε έτους σε αποδεκτό χρόνο. Στόχος είναι στο τέλος της τριετίας ο απαιτούμενος χρόνος για καταλογογράφηση των τρεχουσών προσκτήσεων να περιοριστεί στους τρεις μήνες από την απόκτηση του υλικού.

3.2 Δημιουργία ψηφιακής βιβλιοθήκης

3.2.1 Βάσεις δεδομένων

Για την εξασφάλιση εξ αποστάσεως πρόσβασης στις **33** βάσεις δεδομένων σε μορφή CD-ROM, μέσω του Πανεπιστημιακού δικτύου από όλους τους χώρους εργασίας των χρηστών εντός του Πανεπιστημιακού συγκροτήματος και των παραρτημάτων, έχει ήδη ολοκληρωθεί η παραγγελία του συστήματος **ULTRANET**. Η εγκατάσταση έχει προγραμματιστεί για τα μέσα του Νοέμβρη 2000. Σημειώνεται ότι επειδή δεν υπήρχε πρόνοια για το συγκεκριμένο κονδύλι στον προϋπολογισμό του 2000, έγινε εσωτερική διευθέτηση στο κονδύλι 423 που και συμπληρώθηκε με ποσό £6.500 από μεταφορά κονδυλίου του Κέντρου Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

3.2.2 Ηλεκτρονικά περιοδικά

Η συλλογή των ηλεκτρονικών περιοδικών πλήρους κειμένου προέρχεται από τρεις πηγές:

3.2.2.1 Συνδρομές της Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου

Εξασφαλίστηκε και οργανώθηκε η πρόσβαση στο πλήρες κείμενο **346** ηλεκτρονικών περιοδικών που ανήκουν στις 1600 περίπου συνδρομές της Βιβλιοθήκης. Έχουν επίσης εντοπιστεί και ενταχθεί στη συλλογή ακόμη **140** περιοδικά, τα οποία διατίθενται ελεύθερα (δωρεάν) στο INTERNET.

Η διαδικασία ενεργοποίησης και οργάνωσης θα συνεχίζονται μέχρις ότου εξασφαλιστεί η πρόσβαση σε όλα τα περιοδικά της συλλογής που διαθέτουν ηλεκτρονική έκδοση. Εάν εξασφαλιστούν οι αναγκαίες προσλήψεις προσωπικού, η διαδικασία αυτή αναμένεται να διαρκέσει περίπου 1 χρόνο. Μετά την εξασφάλιση πρόσβασης σε όλα τα περιοδικά, η συντήρηση, πλέον, της συλλογής συνιστά νέα λειτουργία της Βιβλιοθήκης και θα χρειαστεί την ενίσχυση με το ανάλογο προσωπικό σε μονιμότερη βάση.

3.2.2.2 Πρόσβαση στην υπηρεσία JSTOR

Εξασφαλίστηκε η πρόσβαση στο **ηλεκτρονικό αρχείο παλαιών τευχών** των **154** περιοδικών της υπηρεσίας **JSTOR**. Για την κάλυψη του κόστους εγγραφής και συνδρομής επιχειρήθηκε, με ικανοποιητικά αποτελέσματα, η αναλογική κατανομή της αντίστοιχης δαπάνης στα Τμήματα με βάση τη θεματική σύνθεση της συλλογής JSTOR.

3.2.2.3 Συμμετοχή στην Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Το σημαντικότερο επίτευγμα της περιόδου αποτελεί η ένταξη της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στην Κοινοπραξία των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (**HEAL-link**: Hellenic Academic Libraries Link). Με απόφαση της Συγκλήτου και μετά από αίτημα της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, αποφασίστηκε ομόφωνα τον Ιούλιο 2000, από την 32μελή συντονιστική επιτροπή της Κοινοπραξίας, η ένταξη της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στην Κοινοπραξία. Στη **HEAL-link** συμμετέχουν όλα τα ΑΕΙ (Ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα) και ΤΕΙ (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) της Ελλάδας. Οι μέχρι τώρα συμβεβλημένοι εκδότες είναι οι **ELSEVIER, ACADEMIC PRESS, SPRINGER VERLAG, KLUWER, MCB, OCLC** ενώ συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις με άλλους εκδότες και επιστημονικές εταιρίες και παραγωγούς ή διαθέτες βάσεων δεδομένων.

Η ένταξη της Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου στην κοινοπραξία εξασφαλίζει κατ' αρχήν την πρόσβαση στο σύνολο των περιοδικών της κοινοπραξίας, ήτοι στο πλήρες κείμενο περισσότερων από **3.500 ηλεκτρονικών περιοδικών**, χωρίς επιπλέον κόστος (πέραν αυτού που η Βιβλιοθήκη πληρώνει για πρόσβαση στις ηλεκτρονικές εκδόσεις των δικών της συνδρομών). Το συνολικό κόστος των περιοδικών, στα οποία η Βιβλιοθήκη θα έχει πλέον πρόσβαση, ανέρχεται στο ποσό των **6-8.000.000 € ετησίως**. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2000 το κόστος όλων συνδρομών της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου για περιοδικά ανήλθε στο ποσό των 370.000 £.

Επιπλέον, η ένταξη μας στην Κοινοπραξία περιορίζει την ετήσια αύξηση των τιμών των περιοδικών, από πλευράς συμβεβλημένων εκδοτών, σε επίπεδα χαμηλότερα εκείνων που θα καλούμασταν να καταβάλουμε εκτός κοινοπραξίας.

Για τη συντριπτική πλειονότητα των ηλεκτρονικών περιοδικών (και των τριών πηγών) έχει εξασφαλιστεί η πρόσβαση απλά μέσω αναγνώρισης της διαδικτυακής διεύθυνσης του κάθε χρήστη (IP address) από τους υπολογιστές του κάθε εκδότη. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα περιοδικά είναι προσβάσιμα από κάθε χώρο εργασίας εντός του Πανεπιστημίου Κύπρου. Επιπλέον η ρύθμιση αυτή απαλλάσσει τόσο την Βιβλιοθήκη όσο και τους χρήστες από τη διαχείριση εκατοντάδων συνθηματικών πρόσβασης.

3.2.3 Δημιουργία υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω web - Ιστοσελίδες της Βιβλιοθήκης

Με τη συμβολή μελών του προσωπικού της Βιβλιοθήκης ήδη σχεδιάστηκαν και δημιουργούνται οι πρώτες ιστοσελίδες της Βιβλιοθήκης. Πέρα από το περιγραφικό μέρος των δραστηριοτήτων της Βιβλιοθήκης (όροι λειτουργίας, ωράρια, προσφερόμενες υπηρεσίες, υπεύθυνοι λειτουργιών και υπηρεσιών, κλπ.) η Βιβλιοθήκη αναπτύσσει τη σταδιακή δημιουργία μιας **νοητής βιβλιοθήκης (virtual library)**, η οποία θα περιλαμβάνει υπηρεσίες πληροφόρησης μέσω web. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται πρόσβαση:

1. Στον κατάλογο του υλικού (**OPAC**: Online Public Access Catalogue) ήτοι σε **35-40.000** καταλογογραφημένα βιβλία της Βιβλιοθήκης.

2. Στο πλήρες κείμενο **3-4.000** ηλεκτρονικών περιοδικών. Έχουν ήδη ετοιμαστεί και θα εγκατασταθούν εντός του Οκτωβρίου 2000 στις ιστοσελίδες της Βιβλιοθήκης για άμεση αξιοποίηση αλφαβητικοί και θεματικοί κατάλογοι με τους **πρώτους 1.520** τίτλους των προσβάσιμων ηλεκτρονικών περιοδικών και οι αντίστοιχες (ελεγμένες) συνδέσεις (**346** συνδρομές Βιβλιοθήκης, **154** JSTOR, **140** ελεύθερης πρόσβασης, **730** KLUWER και **180** Academic Press λόγω ένταξης στη HEAL-Link). Επιπλέον, θα είναι διαθέσιμη εφαρμογή, η οποία έχει αναπτυχθεί από τη HEAL-Link, και επιτρέπει την ταυτόχρονη αναζήτηση των τίτλους ή/και του πλήρους κειμένου όλων των άρθρων που δημοσιεύονται στα ηλεκτρονικά περιοδικά των συμβεβλημένων εκδοτών.
3. Στις **35 βάσεις δεδομένων της Βιβλιοθήκης** (33 CD-ROM και 2 INTERNET)
4. Στα ψηφιοποιημένα αρχεία πλήρους κειμένου των **12.500 Διδακτορικών Διατριβών** στο (Ελλαδικό) Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.
5. Στο **σύστημα καταναμημένων βάσεων γκριζας βιβλιογραφίας** (grey literature) **ARTEMIS**. Το σύστημα αποτελεί εφαρμογή του πρωτοκόλλου διαχείρισης ψηφιακών τεκμηρίων **DIENST** και περιλαμβάνει ψηφιακά αντίτυπα των διπλωματικών εργασιών και των διδακτορικών διατριβών που εκπονούνται στα Ιδρύματα-μέλη της Κοινοπραξίας HEAL-Link.
6. Σε **βάσεις δεδομένων στο INTERNET** μέσω συμφωνιών με την κοινοπραξία HEAL-Link και αναλόγως των περιθωρίων του προϋπολογισμού.
7. Σε δομημένα ευρετήρια (**structured directories**) με συνδέσεις σε διαδικτυακούς τόπους ενδιαφερόντων των διαφορετικών ομάδων χρηστών της Βιβλιοθήκης. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην διευκόλυνση των χρηστών με προβλήματα όρασης.

[\[Περιεχόμενα\]](#)

3.3 Εξασφάλιση διαθέσιμων χώρων

1. Ξεκίνησε η διαδικασία προκήρυξης διαγωνισμού για αγορά και εγκατάσταση **κινητών ραφιών** στους χώρους του παραρτήματος περιοδικών. Η τοποθέτηση των τόμων σε κινητά ράφια θα αυξήσει κατά 70% περίπου τον διαθέσιμο χώρο φύλαξης και θα αποσυμφορήσει την εν λόγω βιβλιοθήκη για τα επόμενα 5-7 χρόνια, όσον αφορά τις τρέχουσες συνδρομές και τα αναμενόμενα τεύχη. Δεν επιλύει, εντούτοις, το πρόβλημα των παλαιών τευχών που ενδεχομένως θα αποκτηθούν. Ήδη εκκρεμεί η παραλαβή 20.000 τόμων από την American Chemistry Society (ACS) μετά από πρωτοβουλία του Τμήματος Χημείας.
2. Στα αιτήματα από μέρους της Βιβλιοθήκης προς τις Τεχνικές Υπηρεσίες και την Επιτροπή Προγραμματισμού Κτιρίων έχουν συμπεριληφθεί χώροι:
  - Για την φύλαξη παλαιών τευχών περιοδικών 100 τ.μ.
  - Για την φύλαξη συλλογών σπάνιων και πολύτιμων βιβλίων και δωρεών 100 τ.μ.
  - Για την δημιουργία ξεχωριστού χώρου παραλαβών από αγορές και δωρεές 70 τ.μ.
 Στους χώρους που θα δημιουργηθούν θα εγκατασταθούν και θέσεις εργασίας για νέο μόνιμο (3) και έκτακτο (4-5) προσωπικό.

3.4 Οργάνωση υφιστάμενων υπηρεσιών

Για την καλύτερη οργάνωση των ήδη υφιστάμενων υπηρεσιών έχει ξεκινήσει σταδιακά από τον Μάη 2000 η τήρηση στατιστικών στοιχείων και η καταγραφή των ακολουθούμενων διαδικασιών επιλεκτικά σε συγκεκριμένες λειτουργίες. Στόχος είναι η σύνταξη έγγραφων διαδικασιών για κάθε επί μέρους εσωτερική λειτουργία και η προσπάθεια άμεσης βελτίωσης όσων λειτουργιών εξαρτώνται μόνον από εσωτερικές διευθετήσεις εντός της Βιβλιοθήκης ή του Πανεπιστημίου. Στα πρώτα αποτελέσματα αυτών των ενεργειών συγκαταλέγονται:

- Ενημέρωση των Τμημάτων με τις **παραλαβές νέων βιβλίων κάθε μήνα**. Η πρώτη αποστολή πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο 2000 και περιελάμβανε νέες παραλαβές του α' εξαμήνου 2000. Οργανώνεται η ομαδική αποστολή με επισυναπτόμενους καταλόγους νέων παραλαβών σε ηλεκτρονικά μηνύματα (group e-mailing), ώστε όλα τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού κάθε Τμήματος να ενημερώνονται για τις νέες προσκτήσεις του Τμήματός τους. Οι κατάλογοι θα εγκαθίστανται σε μόνιμη βάση και σε ιστοσελίδες της βιβλιοθήκης. Εάν εξευρευθεί χώρος για την ταξινόμηση των βιβλίων σε ράφια με βάση τον αριθμό παραλαβής, θα είναι δυνατή η επιλογή και έγκαιρη αξιοποίηση των νεοπαραλαμβανόμενων βιβλίων με βάση τα στοιχεία παραλαβής, η πρόωθσή τους από τους ενδιαφερόμενους καθηγητές για καταλογογράφηση κατά προτεραιότητα.

- Αντίστοιχη διαδικασία προγραμματίζεται να αρχίσει και για τις **δωρεές**, οι οποίες αρχίζουν πλέον να καταχωρούνται στο σύστημα της Βιβλιοθήκης ADVANCE.
- Η **έκδοση αποδείξεων** κατά την παραλαβή και επιστροφή δανεισμένων βιβλίων για αντιμετώπιση των προβλημάτων αξιοπιστίας των μέχρι τώρα ακολουθούμενων διαδικασιών δανεισμού.
- Η **είσπραξη προστίμων** και το **κλείσιμο εκκρεμοτήτων** από οφειλές λόγω εκπρόθεσμης επιστροφής δανεισμένων βιβλίων.

3.5 Ανάπτυξη νέων υπηρεσιών

Εφόσον εγκριθούν από τη Βουλή τα κονδύλια του προϋπολογισμού του Πανεπιστημίου Κύπρου, που αφορούν την πρόσληψη νέου προσωπικού στη Βιβλιοθήκη, θα καταστεί δυνατή:

1. Η ουσιαστική εξυπηρέτηση ειδικών ομάδων χρηστών (άτομα με κινητικά προβλήματα ή **προβλήματα όρασης**). Στις αρχές Νοεμβρίου αναμένεται η εγκατάσταση του προσαρμοσμένου εξοπλισμού που θα επιτρέπει στους χρήστες με προβλήματα όρασης να χρησιμοποιούν όλες τις υπηρεσίες της ψηφιακής βιβλιοθήκης. Η προσπάθεια εντάσσεται στη συμμετοχή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στο έργο **ACCELERATE**, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος Leonardo Da Vinci. Η εγκατάσταση περιλαμβάνει προσωπικό υπολογιστή, λογισμικό ανάγνωσης οθόνης (screen readers JAWS, HAL), συνθέτη φωνής (speech synthesiser), πληκτρολόγιο-οθόνη αφής (Braille Display), και εκτυπωτή Braille. Η Βιβλιοθήκη άρχισε ήδη να οργανώνει την εξυπηρέτηση ενός μικρού αριθμού φοιτητών με προβλήματα όρασης και ενός (επισκέπτη) καθηγητή.
2. Η διοργάνωση **τακτικών σεμιναρίων σε χρήστες** για την ενημέρωση και την αξιοποίηση τόσο των διαφόρων υπηρεσιών που υφίστανται όσο και της νοητής βιβλιοθήκης που θα αναπτύσσεται συνεχώς. Τα σεμινάρια προγραμματίζεται να αρχίσουν από το Γενάρη 2001.
3. Η δημιουργία **Τομέα Θεματικής Βιβλιογραφικής Υποστήριξης** με ειδικούς σε θεματικά αντικείμενα οι οποίοι θα λειτουργούν ως ενδιάμεσοι πληροφόρησης (information intermediaries). Ο τομέας θα αποτελέσει τον πυρήνα για την μετεξέλιξη της Βιβλιοθήκης σε «Κέντρο Μαθησιακών Πόρων» (Learning Resources Centre) καθώς και την παροχή υπηρεσιών «εκπαίδευσης εκ του μακρόθεν» (Distance Learning) και Ανοιχτού Πανεπιστημίου.
4. Το άνοιγμα των υπηρεσιών πληροφόρησης του Πανεπιστημίου στην ευρύτερη **επιστημονική κοινότητα της Κύπρου** (π.χ. εκπαιδευτικοί, ερευνητές, μελετητές, ιατροί κλπ).
5. Η αναβάθμιση του ρόλου της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου με την ουσιαστική συμβολή της στις προσπάθειες συνεργασίας μεταξύ των Κυπριακών βιβλιοθηκών για τη δημιουργία **Δικτύου Κυπριακών Βιβλιοθηκών** και κατ' επέκταση την αξιοποίηση από όλους τους ενδιαφερόμενους, του πλούτου που έχουν οι Κυπριακές Βιβλιοθήκες.

3.6 Συνεργασίες της Βιβλιοθήκης

- Η Βιβλιοθήκη συμμετέχει στο έργο **ACCELERATE**, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος Leonardo Da Vinci, για την επέκταση των υπηρεσιών της σε άτομα με προβλήματα όρασης. Για το σκοπό αυτό συνεργάζεται με τα Πανεπιστήμια Μακεδονίας, GRAZ, LINZ, το Κέντρο Ομιλούσας Λογοτεχνίας της Ολλανδίας, την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, καθώς και τη Σχολή Τυφλών και την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών στη Λευκωσία.
- Σε συνεργασία με τη **Σχολή Βιβλιοθηκονομίας των ΤΕΙ Αθήνας**, εξασφαλίστηκε η απασχόληση **Κυπρίων τελειόφοιτων των ΤΕΙ** Ελλάδας για την πρακτική τους εξάσκηση στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η συνεργασία αυτή αφενός θα συμβάλει, έστω και μερικώς, στην αντιμετώπιση της έλλειψης προσωπικού στη Βιβλιοθήκη, αφετέρου θα συμπληρώσει την εκπαίδευση των τελειοφοίτων και θα τους επιτρέψει να προσφέρουν περισσότερα στις Κυπριακές Βιβλιοθήκες όπου θα απασχοληθούν. Ανάλογη συνεργασία προγραμματίζεται και με το Σχολή Βιβλιοθηκονομίας των **ΤΕΙ Θεσσαλονίκης** και του **Ιόνιου Πανεπιστημίου**.
- Σε συνεργασία με μέλη του **Δικτύου Κυπριακών Βιβλιοθηκών**, διερευνάται η οικονομικότητα κοινοπρακτικής πρόσβασης στη βάση δεδομένων PAIS.

- Με το **Τμήμα Πληροφορικής** προγραμματίστηκε η συνεργασία με φοιτητές του Τμήματος, στο πλαίσιο εκτέλεσης της διπλωματικής τους εργασίας με εφαρμογές που χρειάζεται η Βιβλιοθήκη (πρωτόκολλο Z39.50).
- Σε συνεργασία με την **Εταιρεία Ιατρικών Σπουδών** (Αθήνα), υπεβλήθη κοινή πρόταση στο πλαίσιο της Διακρατικής συνεργασίας Κύπρου Ελλάδας για τη δημιουργία Συλλογικού Καταλόγου Βιοιατρικών περιοδικών στις Κυπριακές Βιβλιοθήκες. Αναμένεται έγκριση.
- Σε συνεργασία με το **Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης** (Βιβλιοθήκη Ξάνθης) και τη **Δημόσια Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης**, υπεβλήθη στο πλαίσιο του προγράμματος «**Θράκη – Αιγαίο – Κύπρος**», πρόταση για χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας για τη δημιουργία καταλόγου με δημοσιεύματα που αφορούν στην ιστορία της κάθε περιοχής και τον εμπλουτισμό της συλλογής. Αναμένεται έγκριση.

3.7 Διάφορα

1. Παρά το ότι δεν υπήρχε σχετική πρόνοια στην υπογραφή της το 1999 συμφωνία με την εταιρία SWETS, προμηθευτή των περιοδικών της Βιβλιοθήκης, μετά από διαπραγματεύσεις, εξασφαλίστηκε **έκπτωση 2%** στο συνολικό κόστος των συνδρομών για το 2000. Το ποσό της έκπτωσης εκτιμάται στις **£8.000**. Επί πλέον συμφωνήθηκε έκπτωση της τάξεως του **4%** για το συνολικό ποσό του κόστους συνδρομών για το 2001, εφόσον συνεχίσει να είναι ο προμηθευτής και πραγματοποιηθεί εγκαίρως η εξόφληση των αντίστοιχων τιμολογίων.
2. Ολοκληρώθηκε η παραγγελία και αναμένεται η εγκατάσταση συστημάτων αντικλεπτικής προστασίας στις Βιβλιοθήκες EMA και Λατσιών.
3. Εξασφαλίστηκε η χρηματοδότηση μίσθωσης υπηρεσιών για την οργάνωση και λειτουργία της **Τουρκολογικής Βιβλιοθήκης** στο Παράρτημα Λατσιών, ήδη δημοσιεύτηκε η αντίστοιχη προκήρυξη απόμων.

[\[Περιεχόμενα\]](#)